

Brev från Cosmos

Det finstilta

Villkor

Genom att läsa den här texten eller få den uppläst har du inte gått med på någonting alls. Vi uppmanar till måttlig motion, gott te, mer kakor och en positiv inställning. I händelse av vadsomhelst är alla i redaktionskommittén kroniskt oskyldiga (botemedel mot detta är ej att vänta). För övrigt anser vi inte att Kartago behöver förstöras. Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Mauris elementum rhoncus arcu. Nam aliquet, erat nec tincidunt ultricies, arcu felis tincidunt quam, id tincidunt mi urna eu diam. Phasellus eget diam eu sapien faucibus blandit ac nec nibh. Praesent in facilisis justo. Phasellus et nibh vitae ante pretium rhoncus. Vivamus aliquet massa eget tortor blandit commodo. Suspendisse viverra interdum purus, et porttitor mauris dictum et. Nam ut nibh non risus cursus pulvinar eu sed neque. Nunc sagittis porttitor fringilla. Sed sagittis ipsum nisi, nec blandit sapien sodales at. Praesent elementum dictum sapien, sed interdum tellus ultricies non. Quisque vel varius justo, ac mollis turpis.

Redaktionskommittén

Bakom den här publikationen ligger ett antal engagerade entusiaster på lur och väntar — titta bakom skärmen så kanske du ser någon av dem. I alfabetisk ordning är Patrik Centerwall, Jonna Berglund, Peter Bengtsson, Sandra Petojevic och Louise Bengtsson Rylander alla något i överkant entusiastiska. Vi hoppas ni har mycket nöje av vår novelltidsskrift!

Upphovsrättsinformation

Novelltidsskriften "Brev från Cosmos — volym 14", ansvarig för utgivningen är redaktionskommittén. Inkluderade verk © respektive upphovspersoner.

- Framsida: © 2024 Peter Bengtsson
- Novell: En studieresa genom aska © 2023 Karl Olsson
- Novell: Varelsen som älskar vitsar © 2023 Patrik Centerwall
- Novell: Att vara mänsklig © 2023 Teresia Thörn
- Novell: Alla möjligheter i världen © 2023 Fredrika Furehill
- Novell: Adas resa © 2023 Stefan Sollfors
- Illustrationer till noveller © 2024 Aleksandra "Sandra" Petojevic

Utgivning

Publikationsdatum 2024-05-18

Göteborg, Sverige

ISSN: 2002-6870

Innehåll

Det finstilla.....	2
Förord.....	4
Författarpresentationer.....	5
En studieresa genom aska av Karl Olsson.....	8
Varselsen som älskar vitsar av Patrik Centerwall.....	14
Att vara mänsklig av Teresia Thörn.....	19
Alla möjligheter i världen av Fredrika Furehill.....	26
Adas resa av Stefan Sollfors.....	31
Bok- och spelrecensioner.....	36
Diverse nyheter.....	44
Västsvenska föreningar för science fiction och fantasy.....	45
Kalendarium.....	47
Adjöss och tack för fisken.....	48

Förord

Vänner av noveller!

Stunden har äntligen kommit då denna Göteborgsbaserade tidskrift, producerad av medlemmar i en Göteborgsbaserad science fiction-förening, lyfter på locket för att blicka mot framtidens Göteborg! Ty i detta fjortonde nummer av Brev från Cosmos får ni ta del av inte mindre än fem noveller som handlar om Göteborgs 800-årsjubileum!

Det hela började med att staden Göteborg firade sitt försenade 400-årsjubileum* och Club Cosmos ville naturligtvis inte vara sämre än att haka på och utlyste en novelltävling med temat ”Göteborg om 400 år”. Trenne vinnare utsågs, vilka ni får läsa i det här numret tillsammans med två utsökta noveller som hamnade precis utanför prispallen.

Stadens 400-årsfirande må ha kommit och gott, men dessa noveller är här för att stanna. Så välkomna kära läsare, att ta del av intressanta, skrämmande och kanske inte överdrivet optimistiska framtidsskildringar av stadens vid Göta älvs mynning. Mycket nöje!

– Redax

* Göteborg grundades 1621, men även för hundra år sedan blev 300-årsjubileumet försenat två år, bland annat på grund av en pandemi (spanska sjukan var det den gången), och flyttades från 1921 till 1923. En gång är ingen gång, två gånger är en vana. Den som lever får se hur det blir i framtiden.

Författarpresentationer

Karl Olsson

Karl Olsson började redan som barn söka sig till fjärran världar och han slutade aldrig med det. Han är också en tänkare som söker efter svar utan att veta frågan.

Troligtvis är det någonstans i det sökandet som hans skapande sker. Att hitta fjärran världar för att förstå den egna, att genom berättelser hitta det stora i det lilla. Att hitta det magiska som gör världen till något mer än vad den tycks vara.

Karl har gått Skrivarinjen på Gotlands folkhögskola och arbetar som lärare i fritidshem. Utöver skrivandet skapar han också berättelser tillsammans med andra i form av improvisationsteater och rollspel.

Till den här samlingen har Karl bidragit med novellen [En resa genom aska](#), som promenerade både genom Göteborg och in på förstaplatsen i Club Cosmos novelltävling 2023 med all ära och berömmelse som följer.

Patrik Centerwall

Patrik Centerwall, f 1972 debuterade 2013 med novellsamlingen *Skymningssång och andra fantastiska historier* på Undrentide Förlag. 2016 kom uppföljaren, *Minnen av en sång* och 2018 publicerades fantasyromanen *Klockan och spegeln*. Till hösten 2024 släpps han nästa bok, novellsamlingen *Sånger vid en vägkorsning* på Catoblepas förlag.

Han medverkar även med noveller och dikter i ett flertal antologier och tidskrifter.

Webbsida: skymningssamg.wordpress.com

Till den här novelltidsskriften har Patrik bidragit med novellen [Varelsen som älskar vitsar](#), vilken lämnades in till Club Cosmos novelltävling 2023 i ett försök att trolla juryn – vilket snart straffade sig med en välförtjänt andraplats.

Teresia Thörn

Teresia Thörn är en göteborgsskribent med sina rötter någonstans mellan havet och jorden. Hon skriver allt ifrån diskbänksrealism om flickskap till hur det kan vara att jobba som receptionist i dödsriket. Just nu läser hon kandidatprogrammet i Litterär Gestaltning på Valand.

Foto: Moa Henriksson

Till den här novelltidsskriften har Teresia bidragit med novellen [Att vara mänsklig](#), vilken med minsta möjliga tidsmarginal lämnades in till Club Cosmos novelltävling 2023 och kastade sig in på tredjeplatsen.

Fredrika Furehill

Fredrika är 18 år och går på folkhögskola i Jönköping. Hon har skrivit ända sedan hon lärde sig bokstäverna och kanske lite innan dess också, men mest olika texter för hemmabruk. Hon tror att *Alla möjligheter i världen* är hennes första publicerade novell, i alla fall i den här genren. För övrigt så gillar hon att traska runt i naturen, läsa böcker (gärna Tolkien eller Narnia men inte mycket annan fantasy) och vara kreativ på lite olika sätt.

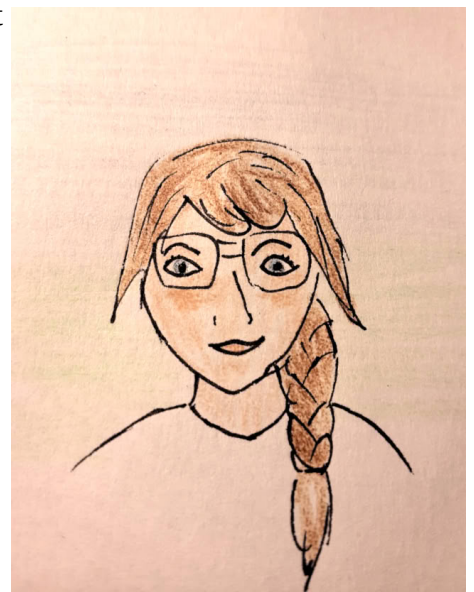

Illustration: Fredrika Furehill

Till den här novelltidsskriften har Fredrika bidragit med novellen [Alla möjligheter i världen](#), vilken även var ett bidrag till Club Cosmos novelltävling 2023.

Stefan Sollfors

Stefan Sollfors är en medelmått... medelÅLDERS man som ännu inte vet vad han ska bli när han blir stor. Kanske åker han tillbaka till den planet han egentligen kommer ifrån? Men just nu är siktet inställt på att bli världsberömd författare och låtskrivare. Vinna Mello, Eurovision, Nobelpriset och såna saker. På dagtid jobbar han som IT-guru/nörd på ett konsultföretag i Nyköping, men inom en snar framtid så ersätts han säkert av någon AI som gör jobbet hundra gånger bättre. Vad gäller skrivande så växlar han mellan att försöka färdigställa en oerhört spännande thriller-roman och att skriva science fiction-noveller. Blir alltid extra inspirerad när det ska tävlas i novellskrivande.

Webbsida: sollforsmedia.com

Till den här novelltidsskriften har Stefan bidragit med novellen [*Adas resa*](#), vilken även var ett bidrag till Club Cosmos novelltävling 2023.

En studieresa genom aska

av Karl Olsson

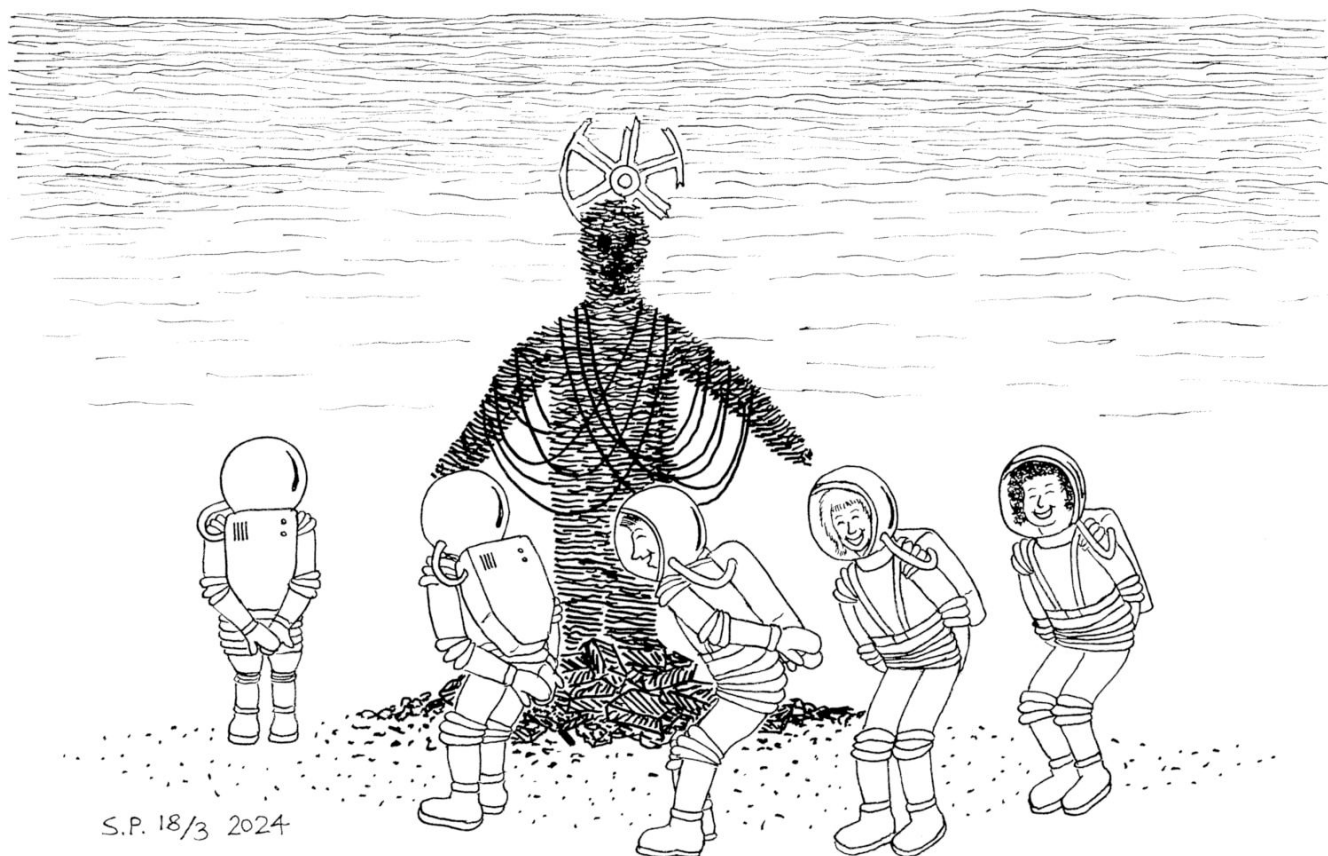

Illustration: Sandra Petojevic

Varje steg rev upp askan av det som en gång varit Göteborgs innerstad, och tunna stoftmoln fångades av den vind som svepte förbi i korta pulser. En evig sista utandning genom de förkolnade ruinerna som avtecknade sig mot den röda luften.

Mark stängde av radion i sin hjälm och tog ett djupt andetag. Det immade lätt på insidan av visiret. Även om det enda som stod mellan honom och dödens stillhet var ett tunt lager av plexiglas var den övergivna världen framför honom lugnande. Den var oföränderlig och förutsägbar. Inget kunde längre leva eller växa där och det var en fridfullhet över det.

Bara tre veckor kvar, tänkte Mark, bara tre veckor sen är vikariatet över.

Bakom honom gick halva klass 1B. Ett dussin barn som vaggade fram i skyddsdräkter som var alldeles för stora för dem. Han suckade. De skulle aldrig hinna med allt som var planerat för studieresan i den här takten.

Evert hade nyst i sin hjälm så halva visiret var täckt av snor och Mark var tacksam över att barnen inte kunde öppna sina hjälmar själva.

Astrid vandrade iväg hela tiden och hade famnen full av stenar och skrot hon hittat, trots att han hade sagt till henne att det var förbjudet att ta med sig något tillbaka. Han hade även gömt ett spårningschip i hennes dräkt. Han ville inte ha hennes vårdnadshavares missnöje över sig igen efter att Astrid försvunnit när de var på studiebesök i hydroponiklabbet.

Gunnar hade fått använda smink av sina vårdnadshavare och nu hade det börjat rinna av svetten i hjälmen. Mark hade själv undvikit smink den här dagen av just den anledningen och han höll sig för skrott när Gunnars ansikte påminde honom om ett abstrakt konstverk blandat med det gamla skräckfenomenet kallat clowner.

Ulla gick längst fram av barnen men såg ut att titta ner i sin krage hela tiden. Mark funderade på om hon smugglat med sig sin holoskärm och gömt den innanför hjälmen.

Hubert hade inte ens vågat följa med. Han hade börjat gråta och skrika när han insåg att studieresan var nere på jorden under öppen himmel.

De gick över vad som en gång i tiden hade varit bottnen av en vallgrav. Det var svårt att föreställa sig, tyckte Mark när han såg längs de svartbrända stenväggarna på vardera sidan om dem, att det funnits så mycket vatten en gång i tiden. Han grimaserade. Hur skulle han förklara det för barnen? Eller ens vad en vallgrav hade varit för något? Strunt samma, var nästa tanke, han var ändå bara en underbetald lärarvikarie utan legitimation.

Vägen de följde genom Göteborgs ruiner var förutbestämd och barnanpassad. Arkeologer hade sedan länge tagit hand om de förkollnade lik som var kvar efter att atmosfären rämnat och värmeinfernon börjat härja över jorden. Gränssnittet i barnens visir var även programmerat till att censurera bort olämpliga sinnesintryck de skulle kunna råka ut för under resan. Mark tittade på Astrid som återigen vandrade iväg från gruppen för att titta in i vraket av en gammal båt. Han rös till. Förhoppningsvis fungerar programvaran som den ska.

Bara tre veckor kvar.

Mark stannade klassen vid ena sidan av vallgraven där stenväggen fallit sönder och skapat som en trappa de kunde klättra upp för. Han blickade ut över barnen, såg hur deras munnar rörde sig innanför visiren. Han tog ett djupt andetag och satte igång radion igen. Minnet av deras gälla, skrikande röster slog emot honom innan radion ens var på, och sedan började de alla prata samtidigt.

”Fröken! Fröken!”

”Kalla mig Mark, är du snäll, Astrid, jag är inte en fröken.”

”Fröken! Jag behöver gå på toa!”

”Det skulle du gjort innan vi lämnade omloppsbanan som jag sa till dig, Gunnar. Nu får du kissa i dräkten.”

”Äckligt! Gunnar kissar på sig!”

”Tyst, Ulla, det är ingen konstigt med det, dräkten är gjord för det!”

”Fröken, fröken! Evert går in i mig hela tiden!”

”Det är för att han har dålig sikt i sin hjälm, det får ni ha överseende med.”

Mark hyssjade åt dem och väntade tills det var tillräckligt tyst. Det tog ett tag. Han hade föreslagit att installera en funktion för att fjärrstyra radion i barnens hjälmar så han kunde bestämma vem som kunde prata, men rektorn hade sagt att det var ett brott mot yttrandefriheten.

”Här”, kunde han till sist säga och pekade mot den fallna väggen bakom sig, ”är anledningen till varför vi fortfarande har fysisk aktivitet i skolan. Vi ska klättra upp här, och här nere på jorden är det inte möjligt att stänga av gravitationen.”

En total tystnad föll över barnen. Gunnar började långsamt räcka upp handen.

”Ja, Gunnar, jag är helt säker på att det inte går att stänga av den, och nej, Ulla, vi kan inte ta en annan väg. Seså, då klättrar vi. Kom igen! Våra kroppar är gjorda för att röra på sig!”

”Inte Everts...” hörde Mark någon av barnen mumla över radion. Han skannade av deras ansikten, en efter en och blängde särskilt mot Ulla, men han kunde inte avgöra vem som sagt det. Som tur var

verkade ingen av barnen ha uppfattat orden heller. Mark gjorde en mental påminnelse om att gå igenom kommunikationsloggarna när de kom tillbaka.

* * *

De stod vid en ruin av svart tegel. Mark hade sett en gammal satellitbild som visade att byggnaden en gång i tiden hade haft ett brant sadeltak med sex burspråk i liknande stil längs vardera långsidan.

Nu var det inte mer än en glorifierad stenhög som av någon outgrundlig anledning letat sig in i det politiska lapptäcke som kallas för läroplanen.

Han vände sig mot barnen och slog ut med armarna.

”Det här är Feskekörkan!”

Tystnad. En vind blåste förbi och drog upp ett stofmoln mellan dem. Evert gnuggade sitt visir som för att få bort snoret som torkat på insidan av det. Astrid stod en bit bort och grävde i några rasmassor. Hon verkade ha hittat en gammal smartphone som hon använde som spade. Ulla bara himlade med ögonen. Alla andra stod helt tysta och försökte förstå varför de var där.

”Vad är feske?” frågade Gunnar.

”Livsformer som levde i vatten här på jorden. De kallas för marina organismer idag.”

Evert räckte upp handen. Mark pekade på honom.

”Ja, Evert?”

”Var inte en körka en sån där plats där man bad till en gud?”

”Ja, det stämmer.”

”Bad göteborgarna till marina organismer då?”

”Nej, nej, det gjorde dom inte”, svarade han och sneglade mot byggnaden. ”Eller jo, ja, på sätt och vis.”

”Varför gjorde dom det? Hade inte dom en gud som var i rymden och...?”

”Och med det är det dags att gå vidare!” avbröt Mark och började gå. ”Vi ska hitåt nu!”

* * *

Det här var inte vad Mark hade tänkt sig. Han skulle inte ha berättat att det var ett befästningsverk de passerade, då fanns det inte längre någon återvändo. Barnen skulle dit upp. Ulla hade sagt att det bara var precis utanför rутten, och varför inte, hade han tänkt.

Varför inte.

Mark stod lutad mot metallskelettet som återstod av en parkbänk. Han var vit i ansiktet. Från höjden hade de en vidsträckt vy av stadens ruiner, av alla de brutna, livlösa byggnaderna som försvann i det röda disets kvävande horisont. När de först kom upp hade synen fått det att vända sig i hans mage. Han tänkte på allt liv som funnits här, på allt som gått förlorat.

Men det var inte därför han var vit i ansiktet, utan det var för att han stod inför ett dilemma.

Halva barngruppen hade börjat leka julafton. De hade byggt vad de kallade för en gran och var i full gång med att sjunga och dansa små grodorna runt den. Dilemmat Mark stod inför var om han skulle låta dem fortsätta dansa runt, vad censureringsprogrammet i deras visir troligtvis visade som en skräphög, eller skulle han säga åt dem att sluta och därmed få dem att förstå att något var fel?

”Ej öron, ej öron, ej svansar hava de ...” Det var Ulla som hade kommit på leken och det var hon som ledde dansen.

Jag önskar att jag hade haft samma programvara i min hjälm, tänkte Mark.

Den julgran barnen dansade runt var ett förkolnat lik som hade bränts till en staty med utsträckta armar. De hade satt en gammal navkapsel som stjärna i huvudet och klätt kroppen med gummilösa elkablar.

Ulla gjorde ett hopp som en groda och stötte till granen. En arm föll av i ett stoftmoln och några av kablarna föll ner. Hon skrattade och satte tillbaka dem innan hon hoppade in i cirkeln igen.

Mark vände bort blicken. Ulla hade virat kabeln runt likets hals. Det här är en hemlighet jag får leva med, tänkte han.

Med ryggen mot den makabra leken blickade han återigen ut över ruinerna nedanför. Gunnar stod vid kanten av befästningsverket. Han höll ett armeringsjärn som han låtsades var ett gevär och sköt mot en väldig skorsten bortom befästningen.

”Vad gör du?” frågade Mark för att fylla radiokommunikationen med något annat än djuriska läten från likdansen.

”Jag är en göteborgare och försvarar staden mot fiender!”

Han gjorde en kulspruteljudeffekt som lät mer som en pruttkudde och det rinnande sminket blev till en kladdig krigsmålning.

Med en vinande ljudeffekt sprang Evert fram med armarna utsträckta till vingor.

”Jag flyger över muren med mitt skepp och skjuter missiler!” ropade han och gjorde explosionsljud.

”Det fanns inte missiler då!”

Gunnar knuffade till Evert som vände för att springa därifrån.

”Det fanns det visst! Det har min storasyster sagt!”

”Knuffas inte!” ropade Mark men barnen hade redan sprungit iväg. Han suckade och satte händerna mot resterna av ett staket. På torget nedanför fanns vraket av en helikopter. Den hade brutits i två delar och rotorbladen var förvridna i en frusen dödskramp.

”Båd' svansar, båd' svansar, och öron hava de”, hördes från dansen och han skruvade ner volymen i sin hjälm.

”Bara tre veckor kvar...”, mumlade han och blickade upp mot den svagt lysande prick på himlen som var rymdstationen Sverige.

”Vad händer då?”

Mark hoppade till. Astrid stod bredvid honom. Han såg hur hon i hjälmen blåste undan en hårlock som hela tiden föll över hennes ögon. Hon hade hittat en hink hon lagt sitt skrot i. Där låg smartphonen, några ölburkar, en liten modell av en spårvagn och en nyckelring med ett lejon mot en blå och vit bakgrund.

Det stod tysta bredvid varandra. Vid disets horisont föll något från en byggnad och lämnade ett dammoln på marken. Genom diset kunde de för ett ögonblick skymta den väldiga ravin som en gång varit Göta älv.

Människan kan skapa allt, tänkte Mark, både underverk och undergång.

”Borde jag vara ledsen?”

Astrid kramade om sin hink. Mark blinkade och tittade mot henne. Det låg något tungt över hennes ansikte.

”För vad, menar du?”

”För det här.”

Hon nickade mot ruinerna.

”Varför skulle du vara ledsen för det?”

”För att många dog och allt förstördes.”

”Det var hundratals år sedan. Det är inget du behöver vara ledsen för.”

”Varför inte?”

”För ...” började Mark men han hittade inga fler ord.

Varför skulle de inte vara ledsna över vad som hänt, även om det var så länge sedan? Varför inte sörja den framtid de blev bestulna på?

De sa inget mer till varandra. Mark försökte föreställa sig hur livet hade varit här innan undergången. Hur vinden kändes mot huden, hur det var att simma i vatten eller att varje dag kunna röra sig över de enorma ytor dåtidens människor hade omkring sig. De ytor de så själviskt slösade för att producera skräp och skriva kommande generationers öden i plast. Han tittade på skräpet i Astrids hink igen. Det var troligtvis värt mer nu än vad det var före undergången.

”Små grisarna, små grisarna är lustiga att se ... Nöff, nöff, nöff!” hördes återigen från dansen runt liket.

Nu räcker det, tänkte Mark. Han slog fingrarna mot visiret i ett reflexmässigt försök att busvissla innan han istället gick och vallade in barnen för att räkna dem innan de skulle gå vidare.

Han stannade en sekund vid det förkolnade liket, tvingade sig att möta vad som en gång varit dess ögon. Det fanns inga ansiktsdrag kvar, inget som berättade vem det hade varit. Vad hade den här personen haft för liv? Vad hade de funnit meningsfullt? Vilka hade de älskat? Eller hade personen varit lika ensam och bortglömd då som den var nu, nu när det enda minne som återstod av individen var kol i en namnlös människoskepnad?

Jag är ledsen, tänkte han och formade orden med munnen utan att säga dem. Jag är ledsen, men jag är också förbannad. Varför gjorde ni inget åt det när det fortfarande fanns tid?

* * *

De stod i askan utanför ruinerna av Domkyrkan och väntade på skytteln som skulle föra dem hem igen. Mark hade fastnat med blicken på en soptunna som var i förvånansvärt bra skick. Det gick till och med att urskilja konturer av lejonet med svärd och krona som hade varit stadens symbol. På en skylt ovanför soptunnan gick det fortfarande att läsa orden: ”Fimpa här”.

Barnen var rastlösa. Ulla hade tvingat några andra att bygga slott i askan tillsammans med henne. Gunnar låg på marken och rörde sina armar och ben fram och tillbaka. Astrid hade krupit in i kyrkklockan som rasat från det brutna tornet.

Evert gick fram till Mark. Han skruvade på sig innan han tog till orda.

”Varför förstördes jorden? Jag vet att det inte finns luft att andas längre och att allt brändes upp, men varför blev det så?”

Mark tog ett djupt andetag. De andra barnen hade stannat upp och allas blickar var vända mot honom. Det knastrade lätt från radion i tystnaden.

”Om jag hade sagt att ni kunde få så mycket vatten där hemma”, började han och pekade mot prickerna i himlen som var deras hem. ”Så mycket vatten att ni hade kunnat bada i det. Skulle ni då vilja ha det?”

Alla barnen nickade, några skrattade och började berätta vad de skulle göra med så mycket vatten. Han kunde se hur girighetens glöd tändes i deras ögon.

”Men säg då att enda sättet att få så mycket vatten skulle vara att slita på stationen lite, lite hela tiden. Så lite att det är först om några hundra år som den skulle gå sönder. Skulle ni fortfarande vilja ha så mycket vatten?”

Det blev tyst bland barnen.

”Nej”, sa Evert till sist. ”Det hade varit jättedumt för då hade vi dött.”

”Men du hade inte dött av det. Inte förrän efter mycket lång tid hade någon dött av det.”

”Det är fortfarande dumt. Alla vet ju att vi inte kan slösa saker. Det säger alla vuxna hela tiden.”

”Det visste man då också”, svarade Mark och gjorde en svepande gest runt omkring sig. ”Alla som levde här visste det, men ändå hände det.”

”Varför gjorde dom inget om dom visste?” frågade Astrid.

”Några försökte. De gjorde lite, vad de kände att de kunde göra. Många försökte inte alls, och när många människor gör något, eller inte gör något, är det svårt att få dem att ändra på sig. Det är som att försöka ändra sin egen färdriktning i tyngdlöshet.”

Mark såg hur barnens glädje blåste bort med vinden som virvlade askan runt dem. Evert vände sig om, han hade alltid haft svårt att gråta inför andra och nu kämpade han med att inte låta en tår falla. Astrid lämnade hinken med sina fynd i domkyrkans klocka. Till och med Ulla hade lagt ifrån sig sin överlägsna uppsyn. Gunnar däremot låg kvar på marken och gjorde askänglar.

”Men det som har hänt, det har hänt, och det kan vi inte ändra på”, fortsatte Mark. ”Det enda vi kan göra är att se till att vi inte gör samma misstag igen, och det är därför vi gör den här resan. För att ni ska förstå vad som kan gå fel. Så vad har vi då lärt oss idag? Vad kan vi göra för att undvika att göra samma misstag som de gjorde förr? Vad kan vi göra för att se till att alla som lever efter oss kan få ett bra liv?”

”Jag vet inte”, sa Gunnar och satte sig upp. ”Men vad är giraff på engelska?”

Mark satte handen mot visiret och skakade på huvudet inuti hjälmen. Historia kan vara så nära, men ändå så långt borta, tänkte han och blickade upp mot himlen. I det röda diset såg han strålkastare som närmade sig och det knastrade till i radion när piloten anropade dem. Han samlade barngruppen, räknade dem och såg till att hålla Astrid i handen tills de var ombord.

Bara tre veckor kvar, sen skulle mänsklighetens framtid vara någon annans problem. Mark längtade till det.

Varselsen som älskar vitsar

av Patrik Centerwall

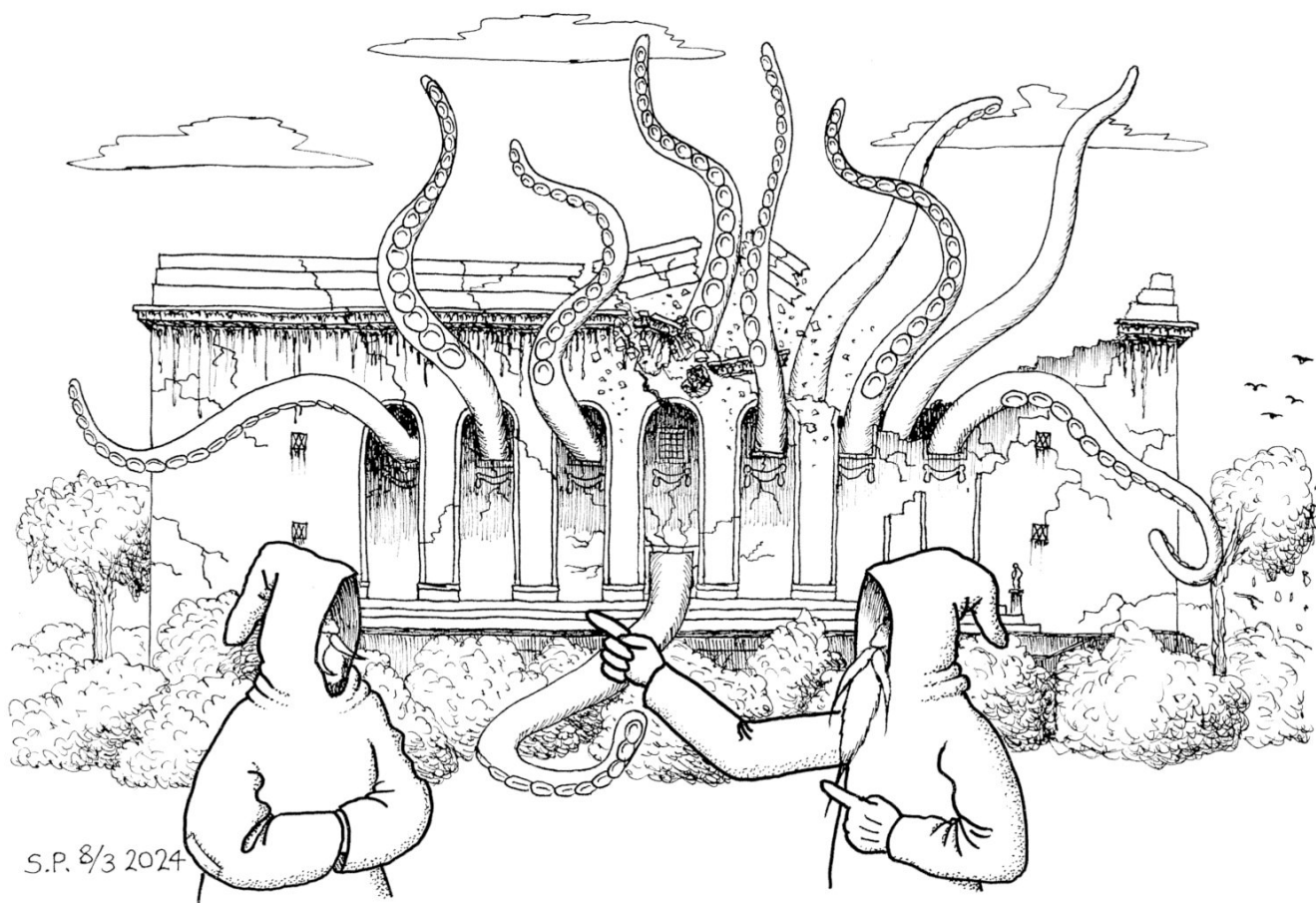

Illustration: Sandra Petojevic

Kulmen för den groteska sedvanan att blanda traditionella vitsar med människooffer skedde för fyrahundra år sedan i samband med Gamla Göteborgs 800-årsjubileum år 2423 (enligt klassisk tideräkning på jorden).

De flesta källor är överens om att det som ledde fram till de här mörka sedvänjorna började tämligen oskyldigt vid stadens 500-årsjubileum. Efter de svarta åren med det nordeuropeiska storkriget och iriska sjukan blev firande två år försenat, och spillrorna av kommunfullmäktige i Den Fria Staden Göteborg beslöt att något borde göras för att öka moralen och kommunstyrelsens ordförande, Göran Johansson IV, var av den bestämda åsikten att invånarna måste roas!

En tredagar lång fest hölls och den slutade med en vitsfestival på självaste Götaplatsen, där invånarna skrev ner sina vitsar och efter att ha läst dem lagt dem i Konstmuseet, eller Templet, som det hade döpts om till.

Firandet kulminerade med att stadens Kal och Ada utsågs och till allmänt jubel kopulerade paret i bassängen där den hedniska statyn av en medelhavsgud en gång tronat.

Under åren som gick fortsatte traditionen, den fjärde juni var det tradition att ställa till med fest, vandra ner till Götaplatsen, skriva en vits och lägga den i den stora entréhallen i Templet. Vad som hände sedan är till stor del dolt i historiens dunkel och de mörka åren som följde. Men några saker har vi kunskap om.

Vi vet att staden led svårt när den invaderades av kejsaren av Boreux styrkor, men också befriades under stjärnfallen år 2203. Och vi vet också att det var strax efter det som Varelsen etablerade sig i Templet.

Än i dag finns det ingen som riktigt vet vem eller vad Varelsen var. Vissa historiker hävdar att den måste ha kommit från de djupa tunnlarna som hade grävts hundratals år tidigare, andra menade att Varelsen kunde ha kommit med stjärnfallen och kanske till och med var orsaken. Ytterligare andra ansåg att det var en manifestation av vitsarna som hade samlats i närmare 80 år och att dessa på något vis hade utvecklats till en livsform där de låg i rötan.

Anledningen bakom denna något galna teori är att om det är något vi vet om Varelsen så är det att den älskade vitsar nästan lika mycket som den älskade människokött. Vid högtidliga tillfällen kallades den faktiskt för Varelsen som älskar vitsar, men i folkmun benämndes den alltså kort och gott *Varelsen*.

Ögonvittnesskildringarna av hur den såg ut är mer eller mindre obefintliga, eftersom de som faktiskt såg Varelsen med egna ögon antingen blev vansinniga eller dödades av den.

Dess prästerskap var samtliga blinda, antingen från födelsen eller för att de självmant stack ut sina ögon för att kunna tjäna gudomen. För det var vad den snart fick status som.

Legenden säger att det var Göran Johansson X som var den förste som talade med Varelsen och lyckades blidka den lagom till Göteborgs 600-årsjubileum. Johansson var inte blind, men hans vansinne är bekräftat enligt många annaler, inte minst då vi vet hur han gjorde otaliga försök att stympa sin kropp för att efterlikna den ursprungliga Johansson. Kanske var detta anledningen till att han själv inte slukades av Varelsen och genom sin övertalningsförmåga räddade staden från att helt slungas i fördärvet.

Ty Johansson förstod Varelsens behov och lovade att varje år, vid stadens födelsedag, sända in en ung man och en ung kvinna, årets Kal och Ada, för monstret att förtära. Och för att Varelsen skulle få sitt andra lystmäte uppfyllt tatuerades ynglingarna med vitsar som den kunde roas av innan själva måltiden.

Traditionen blev alltmer högtidlig. När 700-årsjubileumet nalkades var det en ära och en ynnest att få offras för stadens bästa. Månaderna innan festligheterna hölls tävlingar där unga män och kvinnor fick visa vad de gick för. Deras uthållighet, skönhet och intelligens nagelfors, och under vissa år bedömde kommunstyrelsens ordförande själv deras sexuella förmåga.

Föräldrarna till ynglingarna som valdes ut kunde leva ett år i enormt välstånd (såvida de inte plundrades och mördades av avundsjuka grannar) och ingen kunde vara lyckligare än de unga tu som först naturligtvis kopulerade i bassängen, innan de tatuerades och leddes in till den om möjligt ännu lyckligare Varelsen.

När Göteborgs 800-årsjubileum närmade sig var staden dessutom en förhållandevis blomstrande metropol. I alla fall med den tidens mått mätt – för oss i dag syns fortfarande levnadsförhållandena som tämligen hårda.

Det stränga prästerskapet som vårdade relationen med Varelsen hade helt tagit över styret av staden, även om de fortsatt med vissa traditioner, som att låta döpa översteprästen i Fattighusån och förkunna att han var ännu en inkarnation av den store ledaren, Göran Johansson.

Vissa saker var dock annorlunda, som att den nye Johansson bars runt hela staden på en bärstol, och att man hade tagit bort numreringen.

En bräcklig fred rådde med Boreux, och Kungsbacka samt Alingsås var lydstaten till Göteborg. Ett långdraget och stundtals ganska blodigt krig fördes mot Kungälv, men när jubileet närmade sig hade det varit vapenvila i många år.

Det rådde en närmast karnevalistisk yra när staden närmade sig det magiska år 2421, och det verkade som om man första gången på sexhundra år skulle fira jubileet vid rätt år, men under de sista

skälvande dagarna 2420 proklamerade den vise (och vid tillfället tydligen kraftigt berusade) Göran Johansson att det skulle vara att utmana gudarna att gå emot en så gammal sedvänja och därför skulle jubileet traditionsenligt firas 2423.

Ordningen var därmed mer eller mindre återställd, om det inte var för den ende gud som göteborgarna faktiskt kände till. Ty Varelsen var inte alls nöjd med att få vänta ytterligare två år på att få sin festmåltid på ynglingar och vitsar.

Tvenne präster trädde in i templet på nyårsafton. Endast en kom ut och kunde glädja översteprästen och resten av stadens medborgare: Varelsen gick med på att vänta.

Om och endast om 800-årsjubileumet skulle överträffa alla tidigare jubileer.

Detta, menade Göran Johansson, var ett mycket rimligt krav och för att försegla överenskommelsen slog han genast ihjäl prästen som förmedlade budskapet (troligen blev denna mycket förargad över att ha överlevt ett möte med Varelsen bara för att bli dräpt av sin egen överstepräst).

Slutligen pissade Johansson sitt namn i snön utanför templet och firade sedan nyår med en omskriven backanal som lär ha slutat med att tretton personer miste livet och två hus brann ner i centrala staden.

Men vad spelade det för roll, nu skulle ett jubileum förberedas!

Enligt det dekret som gick ut i januari 2421 skulle det bli det mest ståtliga och fantastiska jubileum som Göteborg någonsin hade skådat och hade man kunnat väcka till liv forna tiders jubileumsansvariga skulle de skämmas så mycket att de utan tvekan hade kastat sig mot döden från Ramberget.

Staden skulle smyckas, det skulle bli en fest att tala om i säkert åttahundra år. Och inte minst skulle den heliga Varelsen som hade välsignat Göteborg med sin närvaro få sitt lystmäte!

800 ynglingar skulle offras till Varelsen under festligheternas sista dag: 400 unga män och 400 unga kvinnor.

Det skulle vara de bästa unga män och kvinnor som kunde uppåddas och de skulle tatueras med de roligaste och mest aktuella vitsar som man kunde komma på.

Två år går fort, ska Johansson ha sagt enligt de dokument som fortfarande finns kvar och som berättar om talet han höll framför stadens borgerskap: ”Två år går fort, så ni får för fan se till att sätta fart nu! Ge mig de finaste ynglingarna och de bästa vitsarna. Använd alla medel för att få fram dem. Tävlingar om det behövs, nattmanglingar om det anses nödvändigt. Vänd på vartenda ord för att få fram lustigheter, knacka varenda dörr för att mäta skallar och klämma på fettvalkar. För här ska vi fan i mig fira!”

Och enligt alla källor ska staden nu verkligen ha lagt ner två hårda år på att förbereda sig för denna stora jubileumsfestlighet. Den officiella bilden, som främst finns bevarad i de få arkiv som bevarats, var att alla tyckte att det var en god idé, men senare tids forskning har visat på att det inte riktigt var så enkelt. Naturligtvis var det många som såg fram emot ett storslaget firande, men det finns också tydlig evidens för att gemene man inte hade så mycket att välja på. Att jobba för jubileumsfesten var inget val, det gjorde man enligt ett dekret som kom direkt från Johansson och prästerskapet.

Den som berättade en rolig historia vid middagsbordet utan att skriva ner den kunde råka ut för rejäla repressalier, och familjer som inte skickade ut sina ynglingar för att vara med i tävlingarna som anordnades för att sälla fram de lyckliga 800 kunde räkna med lagens strängaste straff.

Alla i Göteborg skulle vara inblandade, inga undantag.

Johansson skröt om att han gjort sitt genom att han personligen hade haft sex med samtliga av de unga kvinnorna och nästan hälften av de unga männen som valdes ut. Och självklart tog han åt sig äran för en stor andel av vitsarna som valdes ut till festivalen. Skulle någon försöka hävda att han eller hon var

den riktiga upphovsmannen kunde man vara förvissad om att vederbörande försvann inom bara ett par dagar.

Prästerskapet och deras vaktstyrka var de enda som levde i överflöd under dessa två år. Det mesta av jakt och skörd skulle ju sparas till jubileet, men prästerna ansåg att de behövde provsmaka alla förslag på festmåltider och när majoriteten av göteborgarna magrade under perioden blev istället de blinda prästerna och deras elitstyrka av vakter allt fetare.

Men det fanns ändå en stolthet inför vad som gjordes och en förväntan inför festligheterna. Detta visades med all önskvärd tydlighet av det faktum att den nye kejsaren av Boreux i sin enfald trodde att det skulle vara till hans fördel att anfalla Göteborg i december 2422. För han resonerade att göteborgarna antingen var så slutkörda att de inte skulle göra något motstånd eller att de till och med skulle välkomna honom som den befriare som han enligt eget sätt att se på saken också var.

Men sällan i den västsvenska historien har någon av de lokala härskarna haft så fel.

Göteborgarna blev helt vansinniga när larmet gick om att man var under attack. Folk gick man ur huse för att försvara sin stad. Gammal som ung beväpnade sig, oavsett om man hade haft någon militärutbildning eller glömt det man en gång lärt sig i dödandets ädla konst.

Kejsarens armé nedgjordes till sista man och utanför stadens gräns placerades pålar med huvuden från de fallna soldaterna som varning till andra lokala krigsherrar. Vintern var ovanligt hård och eftersom kropparna från de fallna tilläts ligga kvar och bevarades i kylan kunde man byta huvud två gånger i månaden fram till och med slutet av mars 2423.

Men då var det å andra sidan ingen mer som brydde sig. För då hade jubileumsåret inletts på riktigt.

Ladorna öppnades. Folk fick bröd, fläsk och öl igen. En bok med alla åttahundra vitsar nedtecknades och de åttahundra ynglingarna deltog i allehanda lekar och tävlingar i staden. De rika kunde naturligtvis utnyttja dem bäst de ville för eget nöje – under förutsättningen att de inte skadades – och de mindre bemedlade fick vara åskådare när de till exempel hade simtävlingar i kanalen eller när de visade hur atletiska de var genom att nakna springa ett längre lopp genom stadens gator.

Enligt alla källor rådde en uppsluppen stämning i Göteborg under detta jubileumsår, och det var inte bara de härskande klasserna som kunde ta del av det överflöd som hade samlats under två år. Snarare var det så att alla fick vara med på de otaliga festerna som ledde fram till den stora festivalen under sommaren.

Den varade i trenne dagar och inleddes med en humorfestival i Ulls gamla tempel. Återigen slogs ett publikrekord vid detta spektakel som i dag framstår som tämligen märkligt.

Det hela gick till som så att en yngling leddes fram, drog en vits ur en skål, fick läsa den och om publiken ansåg att det var en lämplig vits så leddes ynglingen ner till tatueringen som ristade in vitsen på ynglingens rygg. Om vitsen som lästes inte dög fick ynglingen dra en ny tills publiken var nöjd. Däremellan spelade lokala band musik ur stadens åttahundraåriga historia och eftersom såväl brännvin som öl var gratis utbröt det med jämna mellanrum rejäla slagsmål i publiken.

Men även om det så här i efterhand kan verka ha varit ett tämligen kaotiskt arrangemang så var man faktiskt färdig i tid, och den fjärde juni, som ju anses vara Göteborgs födelsedag kunde en cortège tåga upp för Kungsportsavenyen. Först kom naturligtvis Göran Johansson och prästerskapet som bars i ståtliga bärstolar. Därefter alla vagnar med obegripliga sketcher – vilket ju alla vet är ett nödvändigt inslag i en cortège – och sist de åttahundra ynglingarna.

De var endast iklädda blomsterkransar och gick långsamt i par upp för paradgatan, folk kastade blommor efter dem och jublade. Det sägs att en grupp med pojkar och flickor som inte blivit utvalda försökte bryta sig in i leden och ersätta några av de vackra ynglingarna, men de slogs så klart brutalt ner av stadsvakterna.

Framme vid Götaplatsen höll Göran Johansson ett tal, som dock inte finns bevarat till eftervärlden, men vi kan anta att det måste ha varit storslaget och att inte ett öga var torrt. Sedan satte ynglingarna i gång med att kopulera på marken till befolkningens jubel och efter detta enorma knullkalas så leddes de i par in till Varelsen som älskade vitsar i Templets förmak.

Så som det återberättas var Varelsen alldeles till sig och man hade hört dess monstruösa läten långt innan det första paret tågade in och en och annan tentakel hade letat sig ut under kopuleringen och känt på kropparna.

Ute på Götaplatsen flödade spriten, även vanliga göteborgare började klä av sig nakna och idkade könsumgänge, men stadsvakterna var noga med att ingen tog sig innanför avspärningarna. Par efter par leddes in, Varelsen blev mer och mer högljudd, det berättas att man kunde höra den skratta såväl som smaska, tentakler letade sig ut allt oftare, dess ljudliga rap och oförklarliga läten eldade på de festande massorna.

Varelsen njöt och firade, och så gjorde också stadsborna. Men vittnesmålen från festligheternas tragiska slut är inte helt klara eftersom det inte var många överlevande, och vittnesmålen från de få som klarade sig helskinnade från katastrofen är väldigt osammanhängande. Så följande redogörelse får ses som en ofullständig skildring, en kvalificerad gissning.

Det står i alla fall helt klart att redan innan det sista paret slukats hade det blivit för mycket för Varelsen. Berusad på blod och vitsar hade det krossat ingången till Templet, tagit sig ut på Götaplatsen och urskillningslöst vräkt i sig alla som kom i dess väg. Kanske hade fler överlevt om de inte druckit så mycket brännvin, men vi får inte glömma bort att det uråldriga Templet samtidigt rasade och begravde hundratals människor under stenmassorna.

Varelsen brydde sig dock föga om det här, och vad vi förstår så vräkte den i sig människokött tills den helt sonika sprack och dess frätande kroppsvätskor skvätte i en såpass stor omkrets att det inte var många som klarade sig undan och överlevde.

I dagar låg sedan Göteborgs gator öde, och det var väl troligen bara tur att inte nyheten om vad som hade hänt nått fientliga stadsstater, men det är troligt att huvudena som förruttnade på sina pålar utanför stadsgränsen fortfarande var tillräckligt avskräckande.

Kanske hade man kunnat tro att Göteborg efter den här incidenten skulle vara ett minne blott, men ur ruinen reste sig ett nytt samhälle av de få som hade klarat sig undan den enorma slakten.

En liten och vis grupp medborgare byggde upp ett nytt samhälle, rådigt och rationellt, och kanske just därför var Göteborg mer redo än många andra stadsstater i norra Europa när de silverliknande skeppen från rymden till slut nådde vår planet och ett nytt kapitel kunde skrivas i mänsklighetens historia.

Ättlingar till dessa pionjärer är de som för tre hundra år sedan såg till att Nya Göteborg kunde växa fram på en ny planet, och på något sätt är vi kanske Göran Johansson och prästerskapet skyldiga ett tack för att den katastrof som de orsakade bar frö till det som är vårt i dag helt vetenskapligt och kyskt sinnade samhälle.

Andra historiker menar att det inte hade varit nödvändigt med en dylik katastrof, utan att den civiliserade livsstilen alltid segrar.

Men båda sidor är överens om en sak: Göteborgs 800 årsjubileum var en fest som aldrig kommer glömmas!

Att vara mänsklig

av Teresia Thörn

Illustration: Sandra Petojevic

Det är ingen som tror på mig när jag säger att jag växte upp i Göteborg.

”Som råttor?” sa en läkare i äcklad ton när jag berättade att jag inte såg solen förrän jag var fjorton. Att vi gömde oss i de bortglömda tunnlarna, sov i de övergivna tågen. Jag hade aldrig tänkt på det på det sättet förut. Tunnlarna var för mig lika naturliga som havet måste vara för en fiskare. Det var inte meningen förstås, att vi skulle stanna där så länge. Vem planerar att leva i ett flyktingläger? Precis som alla andra där nere var Göteborg bara ett stopp på vägen, det sista innan man kunde ta båten ut ur Sverige. Om kvällarna när jag var liten brukade min mamma viska om alla platser vi skulle besöka, hon pratade om sådana omöjliga saker som skogar och ängar och hav som sträckte ut sig i en oändlighet. Om himlen och stjärnor, fler än man kunde räkna. Hennes berättelser gjorde mig alltid snurrig, vad skulle man göra av all den skönheten?

För att kunna lämna behövde vi pengar, vi behövde papper och identifikation. De fåtal av oss som stannade i Göteborg i mer än några månader hade ingenstans att ta vägen. Det var ett ingenmansland, en ödelagd stad som var placerad mellan resten av landet och friheten. Med åren slutade hon prata om framtiden, och jag frågade aldrig. Jag frågade henne aldrig heller varför vi befann oss i tunnlarna från första början, vad det var vi gömde oss ifrån. Nu undrar jag vad hon hade sagt om jag vågat.

* * *

Det var bara några dagar innan jag såg solen för första gången som Ophelia berättade att tunnlarna skulle kollapsa. Vi var inte många barn som levde där. De flesta stannade inte längre än några månader innan de

lämnade tillsammans med sin familj för att ta båten ut till Europa. Många av dem som var kvar dog innan de fyllt två. Ophelia och jag var de enda över tio som vuxit upp i tunnlarna. Det gjorde oss till bundsförvanter av ett slag, hon var det närmsta jag hade till en syster. Trots att hon var yngre än mig var hon långt mycket smartare och modigare. Det var alltid hon som drev våra upptäcktsfärder längre ut, tänjde på gränserna. Vi befann oss just på en sådan upptäcktsfärd när hon sa att hon hade hört hennes föräldrar gräla, att hennes pappa Eric hade sagt att tunnlarna inte kommer att hålla mycket längre. Hon kunde inte se mig i ögonen när hon sa det, och vägrade att svara när jag frågade vad hon menade.

”Kom igen, jag ska visa dig”, sa hon bara och drog lätt i min arm medan hon fortsatte framåt.

”Varför kan du inte bara säga det här?” ropade jag efter henne, men hon var redan flera meter före.

”Det är inte långt kvar!” Vi hade tagit oss så längre än vad ljuset från tunnlarna vi levde i kunde nå, och Ophelia bar på ficklampan. Jag kunde knappt se henne i mörkret, och hennes röst studsade tillbaka mot mig liksom ett sändebud som förde mig framåt. Jag gjorde mitt bästa för att hålla hennes takt, men min protes hade börjat bråka igen och som vanligt föll jag efter. När hon svängde i en kurva tappade jag helt siktet och försökte springa ikapp henne, men benet fastnade i rälsen och jag föll.

”Fan! Ophelia!” ropade jag. Jag hörde hur hon sprang, ljuset från hennes ficklampa träffade mina ögon och jag var tvungen att blunda.

”Är det benet?” Jag nickade, och hon lade ner sin ficklampa och hjälpte mig upp.

”Förlåt”, sa hon, ”det är verkligen inte långt kvar, jag lovar.”

”Jag fattar inte varför du alltid måste vara så hemlig med allt.”

”Det kommer vara värt det när du ser det”, sa hon och log, ”vill du att jag ska hjälpa dig?” Hon tog upp ficklampan igen och lät mig stödja mig på hennes axel. Långsamt tog vi oss framåt längs tågrälsen.

”Du borde verkligen prata med pappa om det där”, sa hon.

”Han är upptagen, jag vill inte störa.”

”Han gillar dig, han kommer att hitta tid.”

* * *

Sjuksköterskan som tar mitt blodprov idag påminner om Ophelias pappa. Det är någonting i hennes blick, hon måste se på mig en extra gång, som att försäkra sig själv om vad hon håller på med. Jag stirrar på henne och hoppas att hon ska glömma av sig och börja prata med mig. I början lät jag inte läkarna röra vid mig, jag slet och högg när de närmade sig. Inte för att jag var trotsig, utan för att en ren och skär rädsla spred sig genom min kropp så fort de tog fram nålen. De brukade söva ner mig, när jag vaknade var jag oftast fastbunden utan någon aning vad de hade gjort med min kropp. Nu har jag vant mig vid procedurerna och det är sällan de söver mig om det inte gäller större ingrepp. Det handlar inte om tillit, utan snarare att jag har lärt mig hur man stänger av hjärnan, stänger av de delarna av mig som känner. Eric är fortfarande den enda läkaren jag har litat på. Om det inte vore för hans skicklighet vet jag inte om jag någonsin hade lärt mig att gå ordentligt. Protesen han gjorde var av trä, och inte alls lik den realistiska maskinen som jag använder nu, men även om gångjärnen ofta strulade och krävde regelbundna reparationer så gjorde den sitt jobb. Jag ser på all den teknik som finns här, och förundras över hur mycket han kunde göra med det lilla vi hade. Jag minns den första protesen han gjorde, jag var väl tre, fyra år gammal. Han böjde sig ner framför mig så vi var jämnhöjd.

”Sådär Pinocchio, ska vi se om du kan gå nu?” sa han och log. Efter det brukade jag fantisera om att han egentligen var min pappa. Han var lik nog, och jag var så olik min mamma. Så länge jag kan minnas har jag alltid önskat att jag såg ut som henne. Jag brukade få fläta hennes mörka lockar, och när hon rufsade om mitt blonda hår skämtade hon att den enda delen av mig som är helt och hållet hennes är mitt

högra öga. Brunt som hennes. Det vänstra är en sorts matt blå jag hatade, en avsaknad av färg. Ibland, när jag var ledsen, tänkte jag att mina ögon var ett bevis på att det en gång hade funnits en mamma och en pappa som älskade varandra. Det var en dum tanke förstås, det inser jag nu.

* * *

Ophelia ledde mig upp till vad som måste ha varit en gammal plattform. Det mesta som fanns kvar var raserat, men jag kunde se begynnelsen av en trappa till höger. Jag stannade och tittade upp mot det höga taket, någonstans droppade vatten.

”Här borta”, ropade Ophelia. Hon sprang i förväg och genom ficklampan sken kunde jag se ett övergivet tåg. Det var annorlunda från de tågen vi brukade sova i, äldre tror jag. Det här tåget var mer rektangulärt istället för cylinderformat, och på vissa ställen kunde jag se flagor av vit färg istället för det typiska svarta som jag var van vid. Ophelia lös ficklampan mot mig och sen mot sig själv.

”Kommer du eller?” Vi kunde ta oss in i tåget genom ett trasigt fönster. Ophelia hjälpte mig så gott hon kunde men jag ramlade ändå ner på golvet med en smäll.

”Förlåt!” ropade hon innan hon själv klättrade in.

”Jag är okej”, sa jag och ställde mig sakta upp. Luften där inne var unken och fuktig, sätena var möjliga och från taket droppade brunt rostigt vatten som samlades i pölar på golvet, det måste ha varit ett av de äldsta tågen jag hade sett.

”Coolt va?” sa Ophelia som snabbt klättrade in efter mig

”Hur länge tror du den stått här?” frågade jag, Ophelia ryckte på axlarna.

”Pappa sa att tågbanan slutade användas långt innan kriget, det var ett ras, och det fanns inte pengar att fixa det. Han säger att det är ett mirakel att de här delarna hållit så länge.” Ophelia satte sig ner på golvet med benen i kors och ställde ficklampan intill sig så att ljuset kastades mot taket. Jag tog av mig min protes och satte mig mittemot henne.

”Vad var det du ville visa mig?” frågade jag, Ophelia log och började rota i sin väska.

”Du kommer inte tro det,” sa hon och lyfte upp en bok. Hon höll den fram mellan oss och öppnade den. Jag sträckte fram min hand.

”Är det..?”

”En blomma, pappa gav den till mig.” Jag lyfte ficklampan och riktade den mot boken för att se bättre. Dess krona bestod av massa små spröda blad som sträckte ut sig som en sol, den gula färgen påminde om de varningsskyltar som fanns här och var i tunnlarna.

”Får jag röra den?” Ophelia nickade, jag sträckte fram min hand och rörde vid de tunna bladen som kändes som bomull.

”Varför har du mosat den?”

”Pappa säger att den lever längre då.”

”Jag förstår inte”, sa jag och riktade ficklampan mot henne, ”vad har blomman att göra med att tunnlarna kommer kollapsa?” Ophelia suckade och stängde boken.

”Det handlar inte om blomman, det handlar om vad den betyder.”

”Jag fattar fortfarande inte”, hon undvek min blick, ”Ophelia?”

”Vi ska lämna Matteo, han sa det när han gav mig blomman.”

”Ni..? Men ni har inte råd, ni kan inte...”

”Har vi något val om tunnlarna kommer att kollapsa?”

”Det vet du inte!”

”Varför skulle han annars packa ihop allt så hastigt?”

”Han skulle berätta för min mamma om han visste något!”

”Kanske har han det! Kanske har hon bara inte sagt något till dig.” Hon la sig ner på golvet, stirrade upp i taket som för att undvika min blick.

”Det är något som inte stämmer, jag vet det. Jag förstår bara inte varför han inte säger som det är.” Jag visste inte vad jag skulle säga, så istället lade jag mig bredvid henne. Taket lystes upp i ficklampans vita sken, och genom hålen som bildats genom åren kunde jag se betongen som täckt mitt huvud så länge jag kunde minnas.

”Ophelia?”

”Aa?” Jag vred på huvudet så att jag kunde se henne, och trots allt kunde jag inte låta bli att le.

”Du kommer få se himlen”, sa jag och hennes ansikte sprack upp i ett leende.

”Jag vet”, viskade hon, som för att inte störa tunnlarnas tystnad.

”Vad är det första du kommer göra när du kommer ut?” Hon rynkade på näsan och log.

”Jag vet inte, springa kanske.”

”Springa?”

”Springa så långt jag kan och veta att världen aldrig tar slut”, sa hon och såg på mig, vi båda kunde inte låta bli att skratta. Allt var så absurt och härligt och hemskt så vi skrattade tills vi inte kunde längre. Sen tog hon min hand och vi låg stilla i tystnaden.

”Matteo?” sa hon tillslut.

”Mm

”Vad händer om det är sant? Om tunnelarna kollapsar? Vad gör du då?” Jag såg upp mot taket igen. Om Eric verkligen vill lämna så hastigt måste något vara fel, men betyder det verkligen att allt kommer kollapsa? Varför kände ingen annan till det? En droppe föll från taket och landade på min hand. Jag försökte föreställa mig världen bortom all den sten och jord som skilde oss, en värld som sträckte ut sig i all oändlighet. Jag försökte föreställa mig himlen, hur det skulle vara att se uppåt och aldrig kunna se ett slut. Skulle man inte bli rädd för att falla?

* * *

De har börjat testa ett nytt vaccin. Jag hörde några sjuksköterskor viska om att den var i för tidig fas för att börja testa på mänskliga objekt, men de är desperata. Vad det än är för smitta som sprider sig i städerna är det tillräckligt illa för att påbörja kliniska studier så fort som möjligt. Jag ser ut genom fönstret medan de injicerar mig. Det är den första soliga dagen på månader, himlen omöjligt blå. I fönstret står en vas med blommor, orangea och röda med stora blad. Jag undrar vem det är som har ställt dem där. När jag först kom till anläggningen såg jag två gula blommor precis likadana som Ophelias, växa ur en spricka i asfalten. Jag böjde mig ner och bröt försiktigt stjälken på en av dem, lyfte upp den i min hand. I dagsljuset var de ännu färgstarkare och vackrare än den hade varit under jord, krossad mellan sidorna av Ophelias bok. En av vakterna såg mig och jag frågade honom vad det var för blomma. Han skrattade och tog den ur min hand.

”Ogräs, det är vad det är, folk använder alla möjliga gifter för att få bort det från sina trädgårdar. Kan du verkligen ingenting?” sa han medan han snurrade den mellan sina fingrar. Jag insåg snabbt mitt misstag av att prata med honom, och bestämde mig för att inte svara på hans fråga.

”Vadå är du besviken eller?” fortsatte han, ”äsch de är inte helt värdelösa, de går alltid att äta om man är desperat nog.” Han flinade och innan jag hann stoppa honom bet han av blommans krona med tänderna, tuggade sönder den och spottade ut resterna på marken vid mina fötter. Jag satt kvar på asfalten

och vaktade den andra blomman tills det var dags att gå in. Jag hade gärna tagit med mig den, men det verkade så grymt öde att plocka den också. Några veckor senare fick jag höra att tunnlarna hade kollapsat, precis som Ophelia förutspått. Det ryktades om att militären hade hittat kroppar begravda under raset. Som pojken jag fortfarande var grät jag och ropade efter min mamma. Det var sista gången jag var människa. Inget som har hänt sedan dess spelar någon roll. Jag äger inte min kropp, inte min hjärna, inte mina tankar. Om de ens är verkliga. Trots åren har jag fortfarande inte vant mig vid det starka ljuset som invaderar korridorerna här. Om nätterna drar jag täcket över huvudet. Jag drömmer om mörker och för en stund är jag fri.

* * *

Eric stod lutad över sitt skrivbord med pennan i hand när jag tillslut kom för att besöka honom. Med hjälp av tyg och träbrädor hade han omvandlat en del av tunnlarna till sjukrum och kontor för att kunna arbeta ostört. Många av dem som tog sig till Göteborg var skadade och sjuka efter långa resor de sällan ville prata om. Han tog alltid emot alla som behövde hjälp, och krävde lite i gengäld. När jag nu kom in till honom var jag beredd på en utskällning, över hur dåligt skick mitt ben var i, eller att jag verkligen måste sluta leka i de gamla tunnlarna, men han bara log sitt vanliga gamla leende.

”Pinocchio, där är du! Jag undrade precis vart du hade tagit vägen, slå dig ner så ska jag bara skriva klart här”, sa han och viftade med vänsterhanden mot britsen som stod i ena hörnet, samtidigt som han fortsatte att ta anteckningar med den andra. Jag tog av mig mina byxor så att han bättre skulle kunna inspektera benet och satte mig på britsen. Hans händer darrade medan han skrev, och jag tänkte på vad Ophelia berättat. När han tillslut såg upp mot mig var det med rödsprängda ögon.

”Det är fint att se dig igen”, sa han medan han gick fram till britsen, ”jag är ledsen att jag inte kunnat ta emot dig tidigare.” Jag ryckte på axlarna för att visa att det inte gjorde mig något.

”Så”, sa han och klappade händerna, ”jag vet att du är här för ditt ben, men jag hade velat göra en ordentlig undersökning idag. Det var ett tag sen senast, och du har växt så mycket sen dess. Bara rutin.” Han blinkade och för en sekund kändes allt normalt. Vi började med att väga och mäta mig, han frågade hur jag sov och huruvida min eksem hade förbättrats. Jag svarade på frågorna så gott jag kunde medan han febrilt antecknade varenda ord jag sa, men för varje fråga han ställde desto svårare hade jag att hitta ett svar. Frågorna blev konstigare och mer specifika tills jag inte längre förstod vad han ville. *Brukar du drömma? Vad drömmer du om? Vad tänker du på? Hur ofta gråter du? Varför?* Snart kände jag mig rastlös, jag ville bara att han skulle fixa protesen så att jag kunde gå igen. Han måste ha märkt min otålighet, och när han inte längre fick några längre svar än, *jag vet inte* eller *ibland kanske*, kastade han sitt anteckningsblock på skrivbordet.

”Nog med frågor, jag behöver bara ett blodprov och så är vi klara sen.” Det här var innan bara åsynen av en nål fick mig att vilja vrida mig ur min egen kropp. Det var bara en vanlig nål, men jag drömmer fortfarande mardrömmar om det ibland. När Eric tryckte in nålen i min hud darrade hans händer så rejält att han träffade fel och en stöt ilade genom min arm och upp mot axeln. Jag skrek och han ryckte undan, slet ut nålen vilket bara gjorde smärtan värre.

”Förlåt Pinocchio, jag har inte sovit så bra på sistone”, sa han och log, han höll fram nålen och jag lyfte tveksamt min arm igen. Den här gången missade han inte. Jag blinkade för att inte gråta när blodet långsamt drogs ur min kropp.

”Du vet, på riktiga sjukhus har de maskiner som gör jobbet åt en. Mycket mer effektiv men så otroligt opersonligt, tycker du inte?” Han skrattade åt sin egna kommentar och satte ett plåster på mitt armveck, vilket inte gjorde något åt smärtan som bultade genom armen. Han gick bort till skåpet han hade

vid sitt skrivbord och tog fram en liten plastpåse där han la blodprovet. Han återvände till skrivbordet och började se över sina anteckningar.

”Ophelia sa att tunnlarna kommer att kollapsa.” Jag vet inte vad det var som drev mig till att säga det. Kanske var jag bara trotsig. Han sa ingenting, och i några sekunder trodde jag att han inte hade hört vad jag sa.

”Är det sant?” Han suckade, och utan att se upp från sina anteckningar svarade han.

”Jag har ett mycket viktigt uppdrag här Matteo. Som läkare är det mitt ansvar att alltid hjälpa de som behöver det. Jag tänker inte lämna tunnlarna om det absolut inte skulle behövas. Nu, om det verkligen skulle vara så att tunnlarna skulle kollapsa, skulle jag stå inför ett väldigt svårt beslut. Hur många kan jag rädda? Hur mycket är ett människoliv värt?” Han såg nu rakt på mig, och jag vågade inte fråga vad han menade.

”Jag tror det var allt för idag.” Jag reste mig upp och tog på mig byxorna, han sa ingenting när jag gjorde mig redo för att gå, och jag bestämde mig för att inte nämna benet.

”Du Pinocchio?” sa han precis när jag skulle lämna, jag vände mig om.

”När jag stack dig, med nålen förut, kände du smärtan eller reagerade du bara på den?” Hans blick på mig nu var annorlunda, kalkylerande på något vis.

”Jag... jag förstår inte vad du menar.”

”Jag menar, känner du någonting, på riktigt Pinocchio?” Den familjära värmen i hans röst som jag kände så väl var borta. Jag vågade inte svara. Sen, från ingenstans skrattade han till och viftade ursäktande med handen.

”Du får förlåta mig, typiska läkarfunderingar bara, inget du skall oroa din skalle över. Gå hem nu, och hälsa din mamma.” Det är svårt att definiera ett övergrepp och det var inte som att jag då visste var det var. Jag har varit med om betydligt värre saker sedan dess, men någonting skedde inom mig efter det mötet. En gradvis förskjutning av gränser. Jag kan inte låta bli att undra om han stack mig med flit. Jag minns att min kropp skakade den kvällen när mamma smörjde in min rygg och mina armar med salva. Men jag kunde inte förklara varför. Jag var bara ett barn som inte förstod varför bröstet värkte så. Jag förstår fortfarande inte. I efterhand har jag gått igenom den kvällen om och om igen i mitt minne. Jag undrar vad jag hade kunnat göra annorlunda. Jag undrar vad som hade hänt om jag hade berättat för mamma. Ibland önskar jag att jag hade gjort det, men jag vet att det inte hade förändrat något. Inte egentligen. Dessutom vet jag att jag inte förtjänar det typ av liv en människa skulle kunna ha.

* * *

Vaccinet har gett mig utslag över hela kroppen, allt kliar och svider. Jag ligger i sängen och vrider mig i hopp om att kunna kravla ur min egna huden. I mina värsta stunder, när feberyran är som värst, brukar jag se min mamma. Jag ser henne inte som jag kände henne, utan som en liten flicka.

”Jag är ledsen, förlåt mamma. Förlåt”, säger jag och sträcker ut min hand mot flickan men hon ryggar tillbaka och ser på mig med en blandning av fasa och avsky. Jag försöker svälja gråten men inser att mitt ansikte redan är blött. Jag sätter mig upp i sängen och tittar på flickan. Jag vill säga åt henne att fly, att ta sig ut ur Sverige medan hon fortfarande kan. Jag vill säga åt henne att vad hon än gör, får hon aldrig skriva upp sig för det nya surrogatmodrar-programmet. Jag vill säga åt henne att inte lita på forskarna som får allt att låta så bra. Jag vet det för att jag har hört hur de pratar om det. Bara nio månader av hennes liv i utbyte mot en lön hon skulle kunna leva på i flera år, tillräckligt mycket pengar för att ta sig härifrån. Embryon hon skulle bära på var inte ens riktig, i alla fall inte på de sätten det räknades på. Den skulle vara helt skapad i ett labb, generna förutbestämda av läkare i vita rockar. En *människoskapelse*, ja, men ingen riktig *människa*. En helt ny generation av människo-objekt, ett sätt att

komma undan de etiska väghindren som stoppade framsteg i forskningen. Jag ville säga åt henne att om hon är tvungen att skriva upp sig för programmet, att hon bara ska ta pengarna och dra. Jag vill säga åt henne att inte tveka efter att hon fött pojken. Jag vill säga åt henne att inte lita på läkaren som säger att han känner till ett sätt ut ur Sverige för de båda. Jag vill säga åt henne att inte lita på läkaren som säger att de är trygga under jord. Jag vill säga åt henne att pojken inte finns på riktigt, han är ingen riktig människa. Men jag säger inget av det, för det är redan för sent. Så istället frågar jag:

”Varför behöll du mig? Var det mitt högra öga? Det som du sa var ditt?”

* * *

Jag sa aldrig något till mamma om vad som hade hänt den dagen, och när militären kom var det för sent. Jag minns hennes grepp om mig, att jag skrek, att hon skrek, på mig, på dem, på allt. Sedan, någonting vasst, ett stick mot halsen. Efter det minns jag inget mer. De forslade in mig i en lastbil, som ett djur. När jag tillslut släpptes ut för frisk luft var det natt, och jag fick se himlen för första gången. Stjärntäckt och så omöjligt levande. Hur långt skulle det ta att räkna alla stjärnor? De hade förklarat det för mig, att jag inte var en riktig människa, men orden och narkosen gjorde mig snurrig. Jag tittade bort mot riktningen som vi kom ifrån, mot Göteborg. Jag hade fortfarande avtryck från mammas naglar vid min midja, där hon försökte greppa tag om mig. Visst sa de att jag inte var någon människa, men jag tänkte bara på min mamma. Eftersom hon finns, tänkte jag, eftersom mamma finns och eftersom hon älskar mig, så måste jag också finnas.

* * *

Det finns ett fönster i mitt rum, det går inte att öppna, men det gör inte så mycket. Jag behöver bara se. Utslagen och febern har blivit värre, det känns som att min kropp långsamt brinner upp. Jag tar ut droppen som sitter fast i min arm och lägger mig på den delen av golvet där månen lyser in. Jag ser upp mot den lilla fläcken av himmel, på alla stjärnorna, och jag börjar räkna.

Alla möjligheter i världen

av Fredrika Furehill

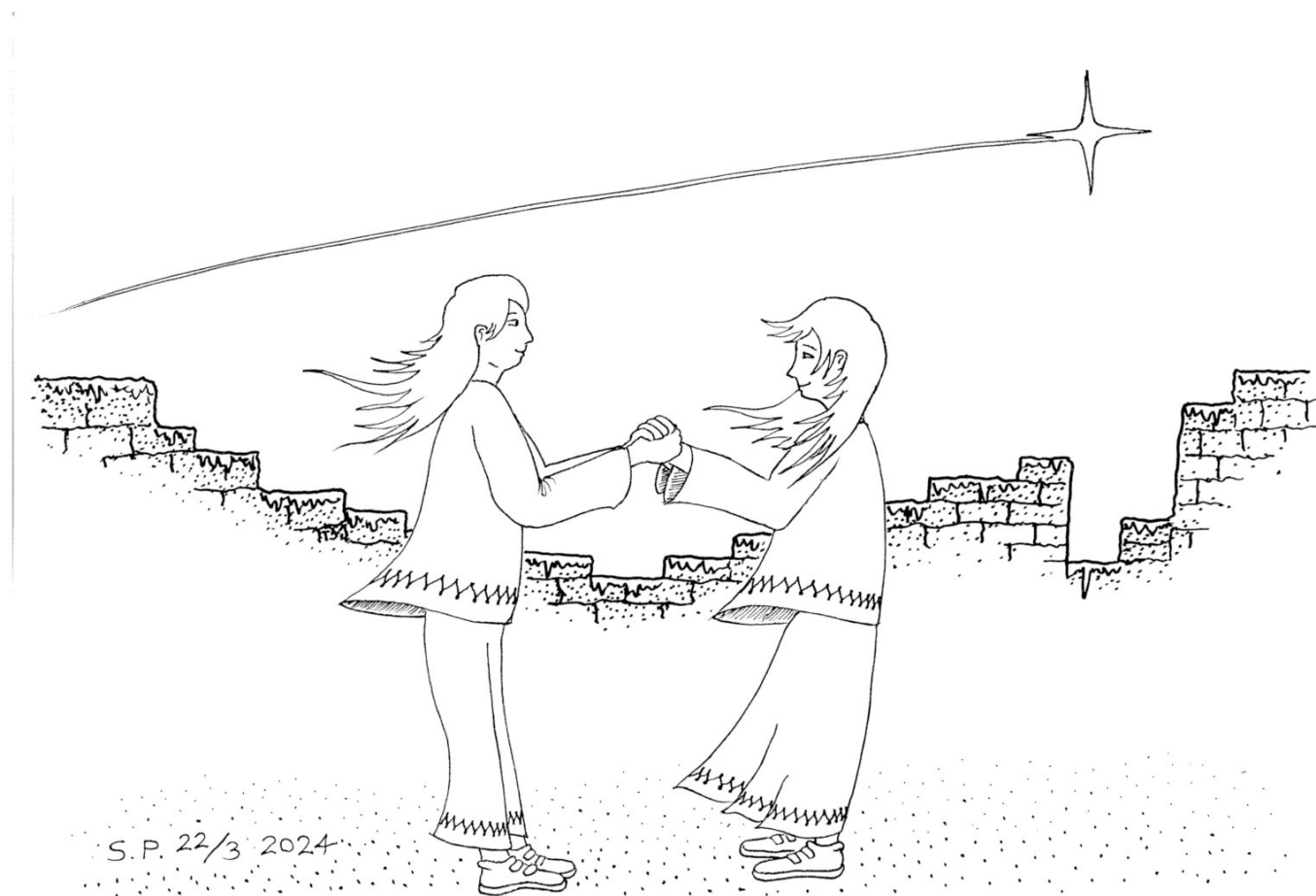

Illustration: Sandra Petojevic

Den sista dagen på jorden regnade det lite grann och vår lilla fönsterruta blev prickig av droppar. De strilade över rutan och bildade floder och strömmar tills de försvann längst ner. Marya stod länge och stirrade på dem. På andra sidan fönstret bredde Göteborg ut sig. Ruiner av något som en gång var en stor stad där människor ville stanna, små barackhus som stack upp som leksaker i en jordhög, och stora moderna forskningscenter. En salig röra var det.

Jag rev upp sängkläderna från britsen, tog bort lakanen och la dem i behållaren för smutsvätt. Marya stod kvar där vid fönstret. Hon följde en regndroppes färd över rutan, drog med fingret så det blev kladdiga märken. När droppen kommit ner och Maryas hand rörde fönsterbrädan vände hon sig mot mig.

–Jag skulle vilja gå ut, sa hon. Bara en sista gång.

–Vem vill inte det? sa jag. Men vi måste stanna här. Tänk om du får med dig ett livsfarligt virus när det är så här nära?

Marya suckade och vände sig tillbaka till fönstret där regndropparna fortsatte strila i sina bäckar och floder på glaset. Hon såg blek ut, hon hade säkert inte lyckats sova något i natt. Det hade inte jag heller kunnat.

–Allt packat? frågade jag.

Hon nickade och tog sin lilla väska. Vi hade skickat resten av bagaget i förväg. Det skulle kontrolleras, desinficeras och packas om av erfaret folk. Men varsin liten väska fick vi ha själva, in i det sista.

Vi gick ut i korridoren och bort mot matsalen. Det ekade av våra steg. Alla andra hade antingen inte vaknat, eller så satt de någonstans och gruvade sig över framtiden.

Det borde de inte göra. De var lyckliga. Statschefen sa på TV att de som fick resa med emigrantskeppen hade alla möjligheter i hela världen. I hela universum. De hade chansen att lämna en trasig värld och söka lyckan ute i rymden, på en färd mot någon avlägsen exoplanet som kanske skulle kunna tillåta mänskligt liv. I många generationer skulle skeppen färdas fram, som egna små planeter. Inte undra på att folk längtade, köade och kämpade för att komma med.

Egentligen var det ett krav att arbeta på forskningsinstitutet en period innan man åkte iväg. Det tog en månads intensivt arbete att sätta ihop ett emigrantskepp, även om man fick färdiga delar från högteknologiska fabriker ut över hela landet. Så där krävdes arbetare. Sedan packade arbetarna ihop sig och for i väg ut i tomheten. Varken jag eller Marya kunde göra något här för vi var inte myndiga. Men mamma hade varit forskare och arbetat på institutet. Hon hade nog gjort mycket bra, för när hon dog så kom hennes chefer till oss och sa att de ville hedra Joliette Gapenmark genom att låta hennes döttrar få plats på emigrantskepp 1002, som skulle resa drygt fyrtio ljusår mot en planet på andra sidan Vintergatan.

Vintergatan, va! Som om det gällde en flytt bort till ett närliggande kvarter.

–Tänk dig, sa jag till Marya. Nu ska vi flytta. Från Vintergatan hundrasjuttioåttatusenfemtio till Vintergatan sextioniotusenfemhundra-trettiosju. Vi åker med flyttbilen.

Marya ryste till och tittade bort.

–Aniara, sa hon.

Hon är sådan, min lillasyster, hon kläcker ur sig skumma begrepp som man inte förstår ett dyft av. Det är för att hon läser hela tiden. Jag hade faktiskt packat böcker åt henne i hemlighet. De ska bli julklappar och födelsedagspresenter åt henne de närmaste åren.

Matsalen hade precis öppnat när vi kom, vi visade våra kort och fick tallrikar med något obestämbart på. Några hade kommit dit innan oss och satt vid ett bord i hörnet och mumlade med varandra.

–Vi kanske borde sätta oss med de andra, viskade jag till Marya. Vi ska ju ändå tillbringa hela framtiden med dem.

Marya rynkade pannan och ställde ner sin tallrik vid ett tomt bord.

–Vi har gott om tid sen, sa hon. Det här är sista gången som det bara är vi.

Jag vet inte vad det var vi åt. Det smakade ingenting och varken Marya eller jag lyckades äta särskilt mycket. Vi satt och stirrade på varandra, på bordet, på väskorna och klockan på väggen. Mest på klockan. Den segade sig fram med ljusets hastighet och vår sista morgon på jorden, den 23 september 2423, den bara försvann iväg.

När klockan slog tio stod vi sedan i kön till sista kontrollen innan vi fick gå ombord på emigrantskepp 1002. Människor stod överallt, vi skulle säkert lära oss deras namn någon gång i livet. Alla verkade beslutsamma och lite bistra. Det var ändå ett ganska stort val, att lämna fosterjorden och ge sig ut i det okända, även om vi hade alla möjligheter i världen att lyckas.

–För flera hundra år sedan var det USA som var nya världen, viskade Marya i mitt öra. Undra om de som flyttade dit var lika nervösa som vi?

–Säkert, sa jag. De stod där i sina köer och ångrade allt de lämnade.

–Och när de väl kom fram åt de hamburgare och förstörde hela jorden, sa Marya. Så då hamnade vi här.

–Äsch.

Kön rörde sig framåt långsamt, långsamt. Jag såg mig om och undrade hur många människor som fanns här. Väggarna var av något plastaktigt supermaterial, en lång korridor utan fönster. Men ett par gröna nödutgångslampor lyste svagt.

–Det här är nog inte själva skeppet, sa jag. Det kan väl inte ha nödutgångar på det sen, för då hamnar man ju i rymden.

Marya svarade inte. Vi fortsatte framåt, ett litet steg i taget. Snart kunde vi skymta sista kontrollen långt bort i korridoren. Där lyste lampor med skarpt vitt sken, och där fanns fullt av kontrollanter i röda dräkter och munskydd. De vimlade runt och visade in folk i olika rum. Där skulle man sedan byta om och packa upp sina väskor, så att allt kunde kontrolleras och rengöras. Vi hade blivit strängt tillsagda att följa instruktionerna där.

Människorna framför oss började skingras och försvinna in genom dörrarna. Det var trångt och svettigt och kön var knappt var en kö, bara en massa av tysta människor och röda dräkter.. Marya höll min hand hårt och den var ännu svettigare än min. Jag tror hon grät också, men jag vågade inte titta på henne.

En rödklädd kontrollant knackade mig på axeln.

–Du kommer hit, det finns en ledig plats här, sa hon.

Men Marya ville inte släppa min hand.

–Kan inte jag få följa med? sa hon. Jag ska vara så ordentlig.

–Alla måste gå genom kontrollen själva, det vet ni, sa kontrollanten. Ni kommer ses på andra sidan. Jag tog ett steg ditåt och Marya följde efter.

–Du får inte följa med, sa kontrollanten till henne. Du måste lyda och vänta på din tur.

–Snälla, bad Marya och nu grät hon verkligen. Jag vill inte vara ensam! Milly! Gå inte ifrån mig!

Fler kontrollanter dök upp och plötsligt var det väldigt bråk. Marya grät, en kontrollant skrek, människorna grälade och tjatade och slet oss åt olika håll. I ögonvrån såg jag hur Marya rusade någonstans i vimlet, sedan tappade jag henne ur sikte, för kontrollanterna ledde mig mot dörren jag skulle in genom och människomassan skilde oss åt. Ingen ville sinkas av två bångstyriga småflickor som egentligen inte hade någon rätt att åka med skeppet.

–Vänta, flämtade jag, jag måste prata med min syster.

–Hon klarar sig, sa en av de röda. Hon kommer snart tillbaka och går igenom kontrollen. Men vi måste vara effektiva. Allt ska vara klart för avfärd i kväll och alla måste följa instruktionerna.

–Du vill väl komma med, sa en annan och lät stressad. Den som inte samarbetar har inte någon rätt att ta del i det här. In med dig här!

–Nej!

Jag släppte väskan och knuffade kontrollanterna åt sidan. De försökte säga något, och en av dem tog tag i min arm.

–Strunta i mig, skrek jag åt dem. Åk om ni vill, men jag måste hitta Marya!

Jag störtade bort mot en av nödutgångarna, jag fick knuffa folk åt sidan och det blev nog lite kaos. De rödklädda kom efter och de ropade åt mig, jag vet inte vad de ville säga. Men plötsligt spärrade en storväxt vakt vägen för mig.

–Galenskap, väste han åt mig.

De var överallt nu, de rödklädda, det var som en mardröm. Någon skrek i bakgrunden, ett gällt skri och jag fick för mig att det kunde vara Marya. Mellan den storväxta vaktens armbåge och en liten kontrollant som verkade nervös fanns ett litet utrymme. Jag hukade mig och smet ut.

Där var Marya! Hon stod vid en av nödutgångarna och fumlade med handtaget. Jag rusade fram och hjälpte henne.

–Jag vill härifrån, flämtade hon.

Jag nickade. Med förenade krafter lyckades vi få upp dörren och störtade ut på en mörk plattform där det var tomt. Bakom oss skrek man och trängdes fortfarande. Jag kände ett stick i armen, konstigt att det fanns myggor här där allt var så rengjort? Marya började klättra nerför stegen så snabbt hon kunde. Jag kom efter, men händerna ville inte lyda.

–Låt dem vara, hördes en röst däruppfifrån. Vi har fullt med andra som står på kö.

Det smällde igen, det var nog dörren som stängdes. Marya var nästan nere på marken, jag kunde se hennes rufsiga hår, det såg ut som ett fågelbo här uppfifrån. Och så konstigt att inte fingrarna ville greppa om stegen! Och varför kunde jag inte hålla kvar fötterna på pinnen?

* * *

Nästa sak jag kan minnas är att jag satt med ryggen mot en vägg. Tegel, tänkte jag slött, och kände på den korniga ytan. Den var lite fuktig. Det var ganska mörkt och mitt huvud kändes som om det var av bly.

–Milly?

Det var Marya. Hon satt hopkrupen bredvid mig och när hon såg att jag var vaken så kramade hon mig hårt, så hårt att det gjorde ont.

–Du var så konstig, sa hon. Du bara trillade ner och dråsade ihop. Det var hemskt! Varför gjorde du så?

Jag försökte tänka efter, jag kom ihåg vakterna och trappan och sticket — ja just det!

–Jag är inte säker på vad som hände, sa jag. Men det stack i armen, kanske det var någon drog för att lugna mig.

–Få kontroll över hysteriska resenärer så klart, sa Marya. Det behöver de nog göra ofta.

Vi satt där en stund och tittade ut över det lilla vi kunde se av Göteborg. Det var rätt vackert, det såg helt annorlunda ut än i morse. Det var lite disigt, så där så att allt nästan ser tecknat ut: Älven glimtade någonstans där nere, kullarna var fortfarande gröna och alla gamla vägar och ruiner och leksakshus glänste av vatten. Men det regnade inte längre.

–Tror du vi har blivit galna? sa jag. Vi hade chansen att få alla möjligheter i världen och så fegade vi ur.

–Det är lögn, sa min syster bestämt. De har hittat på allting. Det enda som väntar i rymden är väntan. Vi kommer att gå runt där i hela våra liv och aldrig göra ett dugg. Då är jag mycket hellre här.

Hon gjorde en gest ut över den disiga staden. Just då kom tryckvågen. Vi hade känt många sådana förut, men den här var värre. Det var nog för att vi var så nära. Marya klamrade sig fast vid mig och jag kunde känna att hennes hjärta slog lika snabbt som mitt, nästan. Några stenar till vänster om oss lossnade från tegelväggen. Trädtopparna böjdes och det small till så att jag trodde att öronen skulle ramla av. Men sedan blev det lugnt. Jag såg upp mot himlen, där en stor lysande prick blev mindre och mindre. I natt skulle den bara vara en stjärna bland andra.

–Det var det, sa jag. Där åkte dina julklappar för tio år framåt.

–Vad var det för något?

–Gissa! Böcker förstås.

–Åh, sa Marya.

Det såg nästan ut som om hon ångrade sig lite, men sedan skakade hon på huvudet.

–Böcker finns det fler av, sa hon.

–Det finns det, sa jag. Men det finns bara en av oss. Eller två, menar jag.

–Jag är så glad att jag är här! sa Marya. Det känns bra. När mamma sa att vi ses i himmelen så tror jag inte hon menade att vi skulle åka dit med emigrantskepp 1002 Aniara.

Hon skrattade högt och reste sig, sträckte upp armarna och skrattade mer. Jag ställde mig också upp, lite darrigt först, men sedan kände jag hur styrkan återvände och jag skrattade med Marya. Världen var blöt men inte kall, den stora staden och hela jorden låg framför oss och det bodde möjligheter i varje liten ruin.

–Kom Milly, så letar vi upp något att äta, sa Marya. Det finns säkert något äppelträd eller så.

–Säkert, sa jag.

Och sedan sprang vi iväg tillsammans medan den lilla pricken utan oss långsamt letade sig ut i Vintergatan.

Adas resa

av Stefan Sollfors

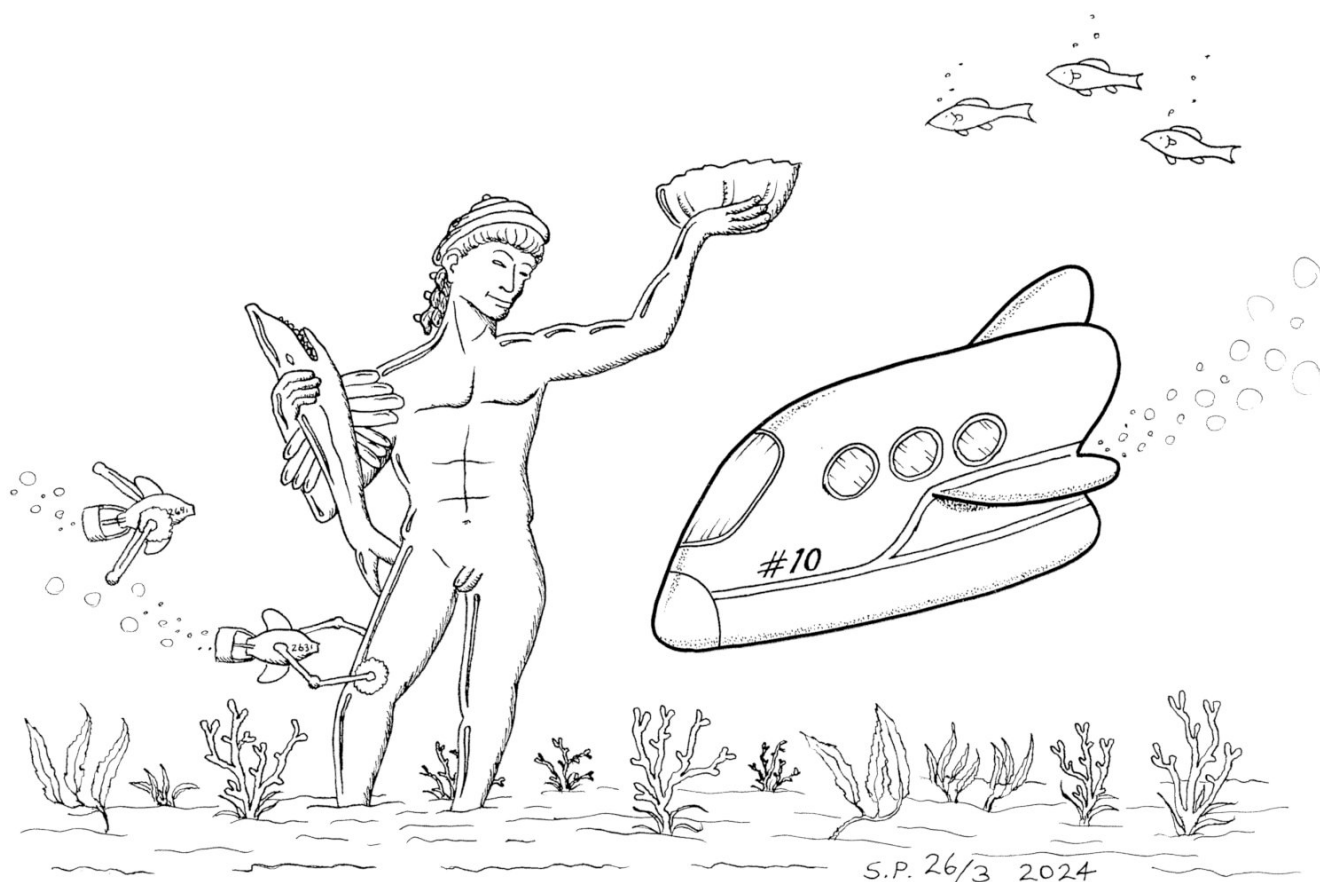

Illustration: Sandra Petojevic

Adas händer skakade av upphetsning medan hon för femte gången kollade igenom väskan inför sin weekendresa. Glenn hade lagt sina armar i kors och stirrade på henne.

”Jag trodde faktiskt att vi var en familj, Ada. Hade jag insett att du på riktigt menade allvar med att ta tio års sparpengar för att besöka Göteborgs 800-årsjubileum så hade jag...” Glenn tvekade innan han fortsatte. ”...hade jag kanske inte satsat på dig. På oss! Och vad finns det ens för något av värde att se? Några fiskar i Feskekörka?”

Ada suckade och vände sig om.

”Vi kommer inte att torska på grund av den här resan. Redan från början kom vi överens om att ha delad ekonomi, utöver mat och boende. Du har gjort av med DINA pengar på alkohol och spel. Jag har sparat MINA pengar för att kunna göra min drömrresa. Jag har pluggat alla universitetskurser i Göteborgshistoria, styrketränat i tre år för att orka med gravitationen, jobbat extra i flera år för att ha råd med resan, och dagen innan jag åker så får du det att framstå som om du inte trodde att jag skulle åka?”

”Jo, men... med de pengarna kunde vi ju ha skaffat en större lägenhet. Vår etta är för liten om vi ska skaffa barn”, sa Glenn och slog ut med armarna.

”Du vill ju inte ens ha barn! Och OM du hade sparat dina pengar så hade vi kanske kunnat diskutera en ny lägenhet. Men nu är det ju inte så. Eller hur!?”

Ada satte armarna i sidorna, stirrade in i Glenns ögon och väntade på ett svar som aldrig kom. ”Och dessutom är ju dina förfäder inte från Göteborg från början, till skillnad mot mina, som var med och

grundade Glenneborg för 300 år sedan. Och de hade ju dessutom humor, till skillnad mot dig och din humorlösa släkt. Du skulle till exempel aldrig komma på att säga att du hoppas att rymdfärjan blir uppskjuten.”

”Men det är ju det jag hoppas. Eller vänta... vad menar du?”

”Precis så! Humorlös.”

Glenn tittade ner i marken några sekunder innan han fortsatte med knappt hörbar röst.

”Jag vill faktiskt ha barn.”

Ada stelnade till.

”Men... hur... varför säger du det precis nu? Kom du på detta i natt?”

”Jag har tänkt på det ganska länge, och...”

”Länge?” Ada avbröt honom. ”Hur många gånger har jag inte frågat om just detta?”

”Jo, men det tog ett tag för mig att komma fram till...”

”Ett tag? Vi har varit ihop i tio år. Jag hade i princip gett upp hoppet om barn med dig. Och dagen innan jag ska åka så vill du förstöra hela upplevelsen med resan. Är det så? VA?”

Glenn bet ihop några sekunder.

”Jag har precis sålt mitt arvegod. En Kalle Anka nr 1 från 1948. Den räcker en lång bit på vägen till ett tvårumshus med tillhörande odlingslott. Jag tänkte att du kanske kunde ta pengarna för resan, så skulle vi kunna köpa vårt drömboende.”

”Vad är det du inte förstår?” nästan skrek Ada. ”Det är för sent för mig att kunna avboka resan och få pengarna tillbaka. Din jävl...”

Det kom en signal att taxin var framkörd. Ada tittade på Glenn och funderade på om han skulle få en kram ändå. Men när han bara stod där med armarna i kors så fick det vara. Hon tog väskan och grymtade fram ett: ”Hej då!” Sen klev hon in i taxin som svävade bort mot hotellet vid rymdbasen. Rymdfärjan skulle lyfta tidigt på morgonen, och hon ville inte riskera att missa den.

* * *

När väckningssignalen ljud klockan 06.00 hade Ada redan varit vaken i ett par timmar. Hon hade ätit frukost och duschat. Pluggat på de platser hon skulle besöka i Göteborg samtidigt som hon lyssnat på klassiska Göteborgslåtar. Ätit en andra frukost. Duschat en gång till.

* * *

Adas efterlängtrade svävertaxi kom äntligen fram till Nya Uppskjutet, det sju kilometer höga uppskjutningstornet, som fått sitt namn som en hyllning till en av de delar av Göteborg som fortfarande kunde ses ovanför ytan.

* * *

”Får vi be resande till 'Götebööörg' att ta sig till Gate nummer fyra, där vi strax öppnar för ombordstigning för dagens jubileumsskyttel”, ljud det i väntsalen.

Det pirrade genast till i Adas mage. Hon reste sig snabbt och började, tillsammans med ett par hundra andra personer, gå från sina sittplatser mot gaten som precis öppnade. När hon kommit igenom dörren stoppade en vakt henne.

”Tyvärr,” sa han, ”på grund av säkerhetsskäl är det förbjudet att ta med alkohol in i skytteln, även om det i ditt fall bara rör sig om fem centiliter 38,7-procentig whisky.”

Fasen också, tänkte Ada. Hon hade hoppats att gate-scanningen inte skulle upptäcka den lilla flaskan, som hon till och med hade lindat in i blyfolie. Men hon borde ha förstått bättre. Det var länge sedan som någon hade lyckats smuggla in något otillåtet eller farligt på en rymdskyttel.

”Är det OK om jag istället dricker whiskyn nu? Jag är så himla nervös”, sa Ada med en bedjande ton till vakten.

”Fem centiliter är OK, om du inte druckit någon mer alkohol nyligen.”

Det hade inte Ada och hon plockade snabbt upp den lilla flaskan ur ryggsäcken.

”Skål då!” sa hon och svepte i sig whiskyn. Det var starkt. Inte heller var det så gott som när man smuttar på den. Hon hade tänkt fira med att dricka den framför den vackert upplysta Poseidonstatyn, men nu kändes de specialimporterade dropparna av äkta skotsk single malt-whisky onödigt dyra.

Ada slängde in ryggsäcken under sin plats i skytteln och stängde till skåpdörren. Sedan slog hon sig ner i liggstolen, spände fast säkerhetsbältena och tog på sig VR-glasögonen. Hon instruerade snabbt glasögonen att visa upp tre olika vyer samtidigt. Dels ville hon se skytteln sedd en bit bort från rymdbasen, dels ville hon se bakåt hur Mars snabbt skulle bli mindre, och dels ville hon se framåt mot Jorden, som sakta skulle växa i storlek. Hon valde även att se skyttelns hastighet, i procent av ljusets hastighet, samt hur lång tid det var kvar innan de skulle komma till Jordens omloppsbana, som var första delmålet.

”Tio. Nio. Åtta...”

Nedräkningen hade börjat. Det pirrade till i Adas mage igen. Hon hade valt den snabbaste skytteln, som rivstartade med hjälp av Nya Uppskjutets elektromagnetsdrift. Att det minskade restiden till Jorden med trettio minuter mot att enbart använda gravitationsdriften var inte huvudorsaken. Hon ville känna kraften och pirret i magen som från ett gammalt hederligt tivoli. Inte som en blek virtuell efterapning. Äldre eller svagare personer fick ta skytteln med lugnare acceleration, där skyttelns interna gravitations- och accelerationsdämpare tog bort ännu mer av G-krafterna än i Adas skyttel.

”... Två. Ett. Noll.”

Ada trycktes ner i liggstolen av den kraftiga accelerationen. På den ena vyn såg hon hur skytteln snabbt blev till en liten prick längs Nya Uppskjutet tills den försvann högt upp i molndiset. Hon tog bort den vyn och koncentrerade sig på den där hon såg Mars krympa till en orangefärgad boll med blå aura. Det återstod två timmar och 31 minuter av rymdfärden.

Efter en halvtimme hade de kommit upp i tio procent av ljushastigheten och accelererade bara så mycket att det var som lätt gravitation i skytteln. Ada gick på toa. Köpte sig sen lite dryck och snacks innan hon gick tillbaka till sin plats och tog på VR-glasögonen igen. Hon såg till att de spelade gamla Göteborgslåtar också.

* * *

Efter en dryg halvtimmes deacceleration hade de kommit in i omloppsbana runt Jorden. Eftersom rymdskytteln inte var gjord för att flyga i Jordens starka gravitation och höga lufttryck skulle de bli hämtade av Jordskytteln som skulle föra dem till Göteborgs turist- och marinbas.

Passagerarna satte sig på sina respektive platser och färden ner påbörjades. Inne i skytteln reglerades gravitationens påverkan, men Ada visste att så fort de landat och gravitationsdämparen tonade ner sin inverkan, skulle Jordens starka gravitation få alla att vingla till. Men det var ju för detta hon hade tränat så hårt.

* * *

”Välkomna till Jorden och Göteborg. Det är 42 grader i luften och 35 grader i vattnet. Vi önskar alla en trevlig dag.”

Det stack till i Adas ögon när hon lämnade skytteln och tog några tunga steg ut på den flytande basen. Det starka solljuset på Jorden, ihop med blänket från vågorna gjorde att hon i panik fällde ner solglasögonen som satt på huvudet. Ben och armar, och inte minst ryggsäcken, kändes enormt tunga och klumpiga. Värre än de tunga gympassen hon varit på för att anpassa kroppen till Jordens gravitation. Och luften var så tjock att det nästan påminde om vätska. På Mars var luften mycket tunnare, men hade istället en högre andel syre som kompensation. Värmen i solskenet var påträngande. Hon hade inte kunnat ana att solljuset skulle vara så varmt.

När Adas ögon återhämtat sig från ljuschocken såg hon Uppskjutet sticka upp några meter ovanför vattenytan. Det var där hennes färd ner skulle börja. Det mytomspunna Liseberg fanns precis under den flytande marinbasen.

Ada kämpade sig fram till undervattenspod nr 10. Till skillnad mot de flesta på resan, som fick trängas flera stycken i en pod, hade hon betalat extra för en egen, så hon kunde åka runt fritt i Göteborg.

Inne i den lilla undervattensfarkosten njöt hon av luftkonditioneringen och den mjuka fåtöljen som hon kunde halvligga i. Farkosten följde sin förprogrammerade rutt ner längs Uppskjutet. Genom podens genomskinliga glasväggar syntes först bara en grön sörja av alger. Ada slog om visningsläget till automatisk och förbättrad vy. Hon drog djupt efter andan när svindelkänslan slog till. Hon höll hårt i fåtöljens armstöd. Alla alger och grumligheter i vattnet försvann automagiskt och de ca trettio meter som återstod av färden nerför Uppskjutets sidor kändes läskiga.

Ada svävade runt Lisebergs mest kända attraktioner, som Nya Flumeride och Helix. Där Nya Flumerides stockar brukade göra sitt sista stora plask innan åkturen var slut, slog hon över visningsläget till gamla arkiverade filmer från Googles 3D-Street view. Hon fick se och höra glada människor skratta och skrika av upphetsning. På Mars hade Ada åkt kopian av FlumeRide, men den svaga gravitationen gjorde inte riktigt attraktionen rättvisa.

Efter Liseberg for hon vidare till Poseidonstatyn, som nu befann sig i sitt rätta element. Den var tjusigt upplyst och här skötte de små rengöringsrobotarna sitt jobb alldeles utmärkt. Statyn var i perfekt kondition.

Det var dags för resans höjdpunkt - stadsdelen Skår. Efter lite släktforskning kände Ada till adresserna till några av hennes förfäder som bott där. Poden flöt ljudlöst fram mellan olika adresser. Ada fick en klump i halsen. Det var så övervuxet av bruna växter och bottensediment. Det gick bara att ana väggarna efter husen vars trädelar hade ruttnat bort. Det enda hus i Skår som fortfarande underhölls av robotarna var det som hade tillhört legenden Glenn Borg, grundaren av Glenneborg. Här var han född och uppvuxen, innan han för tre hundra år sedan slutförde sitt livsprojekt på Mars. Ada kände sig stolt över att hon var släkt med honom i rakt nedstigande led. Det hade dock inte inneburit några materiella eller ekonomiska fördelar, eftersom hela Glenn Borgs förmögenhet hade gått åt till att bygga upp staden. Med smarta tekniska lösningar hade han faktiskt lyckats göra Glenneborg självförsörjande.

Glenn Borgs barndomsvilla var vackert upplyst, vegetationen bortrensad och konstgjorda äppelträd, buskar och gräsmatta gjorde att det nästan såg levande ut, men bara nästan. Ada slog ännu en gång över till Googles 3D-arkiv, och världen runt henne lystes upp. Det var en strålande sommardag. Det högg till i Adas mage när hon såg Glenn Borg och hans syskon leka i trädgården. De gungade, plockade några smultron, grävde i sandlådan och lekte med en katt. Hon kände den salta smaken av tårar som rann nerför hennes kinder. Det var ju det här livet hon egentligen ville ha. En familj. En liten trädgård. En katt. Hade hon kastat bort allt på grund av den här resan? Ada knöt händerna så knogarna vitnade. Om bara hennes sengångare till kille hade kunnat få arslet ur vagnen lite tidigare. Då hade de haft pengar till ett litet hus

med odlingslott. Den här drömresan var snart slut. Sen då? Vad skulle hon ha kvar att verkligen leva för? Hon kände en tomhet, djup som ett svart hål. Det skulle aldrig mer gå att fylla hennes liv med något meningsfullt igen.

Ada grät hela vägen tillbaka till marinbasen, via jordfärjan in i rymdskytteln.

* * *

Rymdskytteln hade kommit upp i sin maxhastighet och Ada sprang till toaletten där hon grät lite extra och snöt sig innan hon gick tillbaka till sin plats.

”Ärade passagerare”, ljöd en mild röst från skytteln. ”På denna jubileumsfärd ska vi nu dra de två lyckliga vinnare som kommer att vinna tillbaka priset för jubileumsfärden.”

Ada stelnade till. Hon hade glömt att det fanns en chans att få tillbaka pengarna. Den var bara en på hundra, men ändå.

”Den första vinnaren är passageraren på plats nummer 129.”

Ada svor för sig själv och hennes ögon började tåras igen.

”Den andra vinnaren är passageraren på plats nummer 87.”

Ada storgrät.

* * *

Hemma vid sin lägenhet klev hon in genom dörren och klämde fram ett svagt ”Hallå”.

Glenn kom springande från köket till henne.

”Oj!” sa han när han såg hennes rödgråtna ansikte. ”Vad har hänt? Har det inte gått bra?”

”Krama mig bara”, sa Ada.

De höll om varandra en lång stund. Glenn strök Ada mjukt över håret och ner på ryggen.

”Jag vill ha barn”, klämde Ada fram mellan gråtattackerna.

Glenn skruvade på sig.

”Men du vet ju att det är lite svårt för oss i nuvarande situation.”

Ada släppte greppet om Glenn och tittade djupt i hans ögon.

”Jag vann tillbaka pengarna för resan”, sa hon och log så stort att mungiporna nästan sprack.

Det tog några sekunder innan Glenn förstod.

”Så du menar att vi faktiskt har råd med hus och barn nu?!”

Ada nickade. Hon tog sen Glenns hand och gick mot sängen.

”Och som jag sa”, hon blinkade med ett öga mot honom, ”jag vill ha barn.”

Bok- och spelrecensioner

Sommaren tar slut

av Jonatan Olofsgård

En tidig höstdag åker en familj för att städa stugan de har hyrt under sommaren. Men snart befinner sig barnen Tom och Lea i en högst utsatt situation när föräldrarna försvinner. Det är i all sin enkelhet premissen i Jonatan Olofsgårds debutroman, och då den är väldigt tigt berättad är det en premiss som fungerar alldeles utmärkt.

Barnen försöker göra sitt bästa för att lösa situationen, och historien berättas väldigt elegant med insprängda tillbakablickar där vi förstår att det är många saker som har varit konstiga under sommaren, att deras föräldrar har haft problem som de försökt lösa och inte minst att det är något som inte riktigt stämmer med den äldre mannen som de har hyrt stugan av.

Att berätta en historia ur ett barns synvinkel kan vara vanskligt, kanske särskilt när det är en vuxenroman, men jag får säga att Olofsgård lyckas riktigt bra med det. Barnen är i ungefär samma ålder som mina egna, och jag tycker att såväl deras språk som deras reaktioner är trovärdiga och väl skildrade.

Ytterligare något som imponerar är hur historien berättas. Som jag nämnde varvas historiens nutid med tillbakablickar, och det sker oftast utan någon naturligt övergång eller annan markör. Detta hade kunnat bli förvirrande, men det fungerar riktigt bra eftersom författaren hanterar det så stilsäkert och övertygande. Så det blir snarare ett utmärkt och intressant stilistiskt drag.

Det är också ett spännande sätt att berätta – att vi ibland får ta del av samma händelse genom de båda barnens ögon, och alltså kan se skillnaderna i samma händelse.

De övernaturliga inslagen smyger sakta in under historiens gång, och det är den sortens övernaturlig skräck där det finns saker som vi bara anar i ögonvrån, men som kan få stora konsekvenser.

På det stora hela är *Sommaren tar slut* en intressant och välskriven roman och en mycket lovande debut. Jonatan Olofsgård är helt enkelt en författare att hålla utkik på!

– Patrik Centerwall

[Sommaren tar slut](#)

Universums mörka hemlighet

av Malin V. Olsson

Universums mörka hemlighet av Malin V. Olsson (Visto förlag 2019) börjar ju så bra! Det är år 2179 och rymdskeppet *Millennium* startar för att ta sig ut i rymden redan på första sidan. Den artonåriga Veronica Harrington berättar för oss om att det är på väg mot Ganymedes, Jupiters största måne. Men det är tyvärr Veronica som utgör stötestenen i berättelsen, om man som läsare inte längre går i högstadiet eller gymnasiet. Som läsare hålls man helt utanför hennes bakgrund, man får dock veta att hon har lämnat sin familj på jorden. Hon är olyckligt kär i den stilige men dumdryge Aaron, men man får inte veta varför, förutom att han är snygg. Och med tanke på att Aaron föraktar henne från första stund kan den logiken endast förstås av dem som ännu inte fyllt 20 år.

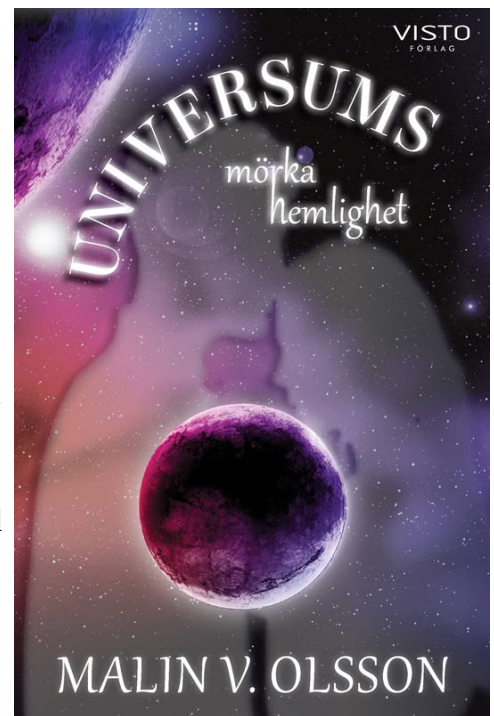
Så hamnar de i ett asteroidfält och sugas in i ett maskhål där de träffar på ett annat rymdskepp, *Infinity*, uppenbarligen från jordens framtid. Där träffar Veronika bland annat den avmätta sekonden Gina från jorden, den cyklopögde Malek från Venus, den nästan självlysande varelsen Raavu från Saturnus, roboten Tivirty från Uranus, samt chefsteknikern Cordenie från Jupiter, som kan materialisera sig som ett rökmoln. Det finns en spänning även mellan kapten Lundegard från *Millennium* och kapten Porter på *Infinity*, och läsaren inser att det här snarare är en såpa i rymdmiljö än ett rymdäventyr, trots att de gör expeditioner, undersöker prover och hamnar i farliga situationer.

Det är intriger där karaktärerna har hemligheter för varandra, och där det uppstår svek och förtvivlan över omöjliga val. Raavu har en antagonist i jordbon Harvey, eftersom Raavus mamma i unga år var tvungen att begå ett morddåd mot saturnianerna, och mördade därmed Harveys familj. Här hade det kunnat vara en stark spänning, men istället gnabbas Raavu och Harvey med varandra likt omogna småpojkar, och de är till förväxling så lika varandra att endast namnen skiljer dem åt.

Först mot slutet av boken får läsaren reda på universums mörka hemlighet som har med antimateria att göra, och som hotar hela solsystemet. Och boken tar slut i en cliffhanger som pekar på en fortsättning; läsaren får ännu inte veta om de kommer att bemästra detta hot. Att utomjordingarna har olika egenskaper utnyttjas tyvärr väldigt skralt, de hade lika gärna kunnat vara jordbor allihop, och det är synd, för det hade varit intressant med kulturkrockar. Nu läggs tyngdpunkten istället på relationerna dem emellan och mellan Veronica och kaptenerna. Och Veronica själv är en mycket blek figur, jämförbar med Tintin, ingenstans får läsaren reda på hennes inre tankar, däremot rabblar hon gärna fakta om exempelvis Jupiters röda fläck. En fullvuxen läsare slutar snart att bry sig om Veronica, trots att hon enligt baksidestexten är ett underbarn, och ännu mindre om den snorkige Aaron, trots att han blir rejält dålig längre in i boken. Det är egentligen bara en enda figur som sticker ut, som gör boken värd att läsa, och det är den bokstavligt talat färgstarka läkaren Auriga från Merkurius, med sin stora kärlek till allt levande.

Precis i början av boken står det att det är 98% syre i rymdskeppets kabin. Var det inte just det som gjorde att astronauterna i Apollo 1 brann inne i sin kapsel? Intrigerna är dock finurligt sammanflätade, men de överskuggar de mer regelrätta rymdäventyr som trots allt finns där med kometer och zenzen-sand, och får läsaren att tänka på en dokusåpa. Veronica känns som en fjortis fast hon är arton, och jag kan bara ge *Universums mörka hemlighet* tre lysande månar av fem, fyra ifall läsaren är tonåring.

– Sandra Petojevic

[Universums mörka hemlighet](#)

Kiara och den förgiftade floden – del 1

av Lisa Rodebrand

Första delen av *Kiara och den förgiftade floden* av Lisa Rodebrand (Fantasiförlaget 2024) börjar med en vardaglig syssla, tvätt av sidentyg, som Kiara utför i det bräckta, kalla havsvattnet. Det gör att läsaren fattar sympati för Kiara som är dotter till en sömmerska som syr klänningar till högadeln, och läsaren får även veta att hon är ett oäkta barn eftersom modern är ogift. Detta utspelas i en fantasyvärld där det är onormalt att bottenfrysa en hink vatten med fingrarna, vilket händer Kiara som därför riskerar att bli anklagad som häxa. Denna händelse griper tag i läsaren redan i början av berättelsen och gör att man bara måste läsa vidare! Hotet om att bli utstött ur en gemenskap förmörkar Kiaras tillvaro. Dessutom är det en snygg avslutning på det första kapitlet där läsaren får veta att Kiara ärvt sin frysförmåga av sin ännu obekante far, och att modern hoppats på att Kiara skulle ha sluppit förmågan. Riktigt rafflande!

I kapitel 2 anförtror Kiara sin vän Javid en hemlighet om hennes försvunne far, och sådana detaljer är alltid kittlande. Boken ger mig en känsla av att se en spännande film. Till exempel hur kusken är klädd och staden beskaffad får mig att tänka på att detta utspelas i ett nordeuropeiskt rike under tidigt 1800-tal. Men personnamnen och de ovanliga djuren signalerar att detta är en fantasyvärld snarlik Sverige. Det är genomgående riktigt bra person- och miljöbeskrivningar, och en stadig framåtrörelse i intrigen, för efter drygt 30 sidor är läsaren fast! Man bara MÅSTE läsa vidare! Det är så rafflande och välskrivet!

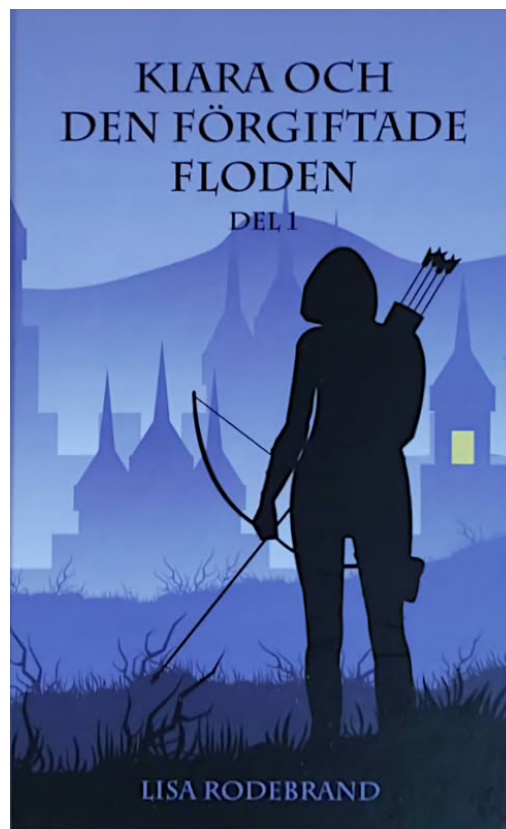
Utan att spoila vill jag nämna fler pärlor: i kapitel 4 nämns en viktig poäng, att man ska följa det man älskar eller det man är bra på, för Javid vill hellre bli sotare än bagare. I kapitel 5 bjuds det på en riktigt snygg gestaltning av hur Kiara i sömnen råkat sväva upp mot taket. I samma kapitel smyger den mystiska flickan Hedda ombord på en ångbåt med skovelhjul och i kapitel 6 landar drakar på plattformar uppe på det röda slottets torn. I kapitel 7 får läsaren veta att Kiara har, så att säga, en inbyggd tidsmaskin, men att det går trögare ju längre bak i tiden hon går.

Kapitel 13 är halvvägs i boken, Kiaras mor har råkat ut för något hemskt för att det är något skumt med Kiaras far, Hedda har fått en magisk dolk och Javid har upptäckt att den färska fisken gör folk sjuka. Nu bara MÅSTE man läsa vidare för att få veta: VEM är Kiaras far, VAD har förgiftat fisken, och VAD är Hedda ute efter? Kommer Kiara och Hedda att möta varandra? Perfekt driv i intrigen! I kapitel 14 får läsaren möta en magisk skogskatt, men efter kapitel 29 kan man bara utbrista: Nämen oj, är boken redan slut?! Man vill veta mer om Kiaras far och hur floden förgiftats! Visst ja, det här är ju bara del 1.

Otroligt spännande och välskrivet, den här fantasyberättelsen kommer att fånga många bokslukare, för miljöer och karaktärer är så levande beskrivna! Jag kan inte ge *Kiara och den förgiftade floden – del 1* annat än fem välljudande flöjter av fem, och väntar ivrigt på del 2!

– Sandra Petojevic

[Boken finns ännu inte i handeln, men kan enligt rykten beställas direkt från författaren på [Fantasiförlaget](#) /Red.anm.]

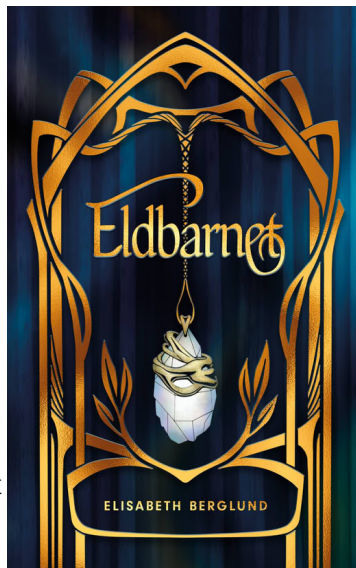

Kiara och den förgiftade floden

Eldbarnet samt Tidens hjärta

av Elisabeth Berglund

Det här är en dubbelrecension av två böcker, nämligen *Eldbarnet* och dess uppföljare *Tidens hjärta* av Elisabeth Berglund (Possibilia 2022 och 2023) som utgör varandras motpoler och komplement. *Eldbarnet* utspelas i världen Juokilu medan *Tidens hjärta* utspelas i världen Pompodia. På Juokilu levde folket sorglöst under Glädjeryttarna vars magi skänkte munterhet och lycka. På Pompodia råder däremot perfekt ordning under de lagar och stadgar som de byråkratiska Överdomarna i princip kan utantill.

[Eldbarnet](#)

[Tidens Hjärta](#)

Att Juokilu inte längre är en bekymmerslös värld beror på att den invaderats av grymma och skoningslösa grå soldater som lyder under Broughan, som ett eko av Ukraina som invaderats av ryssar som styrs av Putin. De tragiska konsekvenserna av denna invasion beskrivs redan i första kapitlet där Vivya ser hela sin magikunniga släkt förintas. Vivya får dock hjälp av prästinnan Celestasia som tyvärr blir dödad redan i tredje kapitlet. Det visar sig att även prästinnans värld är invaderad av Broughan, och Vivya måste söka efter ett barn som prästinnans själ kan överföras till.

Det finns ingen karta som i gängse fantasyromaner, men det behövs inte. Redan på de första sidorna sugts läsaren in i Vivyas öde och betraktar med fasa hur hennes värld faller samman. På första sidan norpar Vivya bekymmerslöst en bulle för hon vet att hennes mamma kommer att betala den. På sidan fyra inser Vivya att hennes mamma slaktats av den invaderande armén. Lite längre fram får vi veta att även Pompodia är hotat av Broughan och att Vivya måste få fatt i Överdomaren Ylmar innan soldaterna fångar honom för att tvinga honom att förråda sin värld. Det är så rafflande att läsaren har riktigt svårt att släppa boken!

Mellan världarna finns portaler men de är numera spärrade och hårt bevakade, och de som hamnat på fel sida har fått bli kvar i en främmande värld. Detta har hänt Överdomaren Ylmar som fastnat i Juokilu, och det är riktigt spännande när han och Vivya möts. De är varandras motsatser och kulturkrockarna blir många. Den korrekte och pedantiske Ylmar är enligt Vivya tråkig och högfärdig, medan Ylmar å sin sida anser att den livliga Vivya är arrogant som inte värdesätter ordning och stadgar, men de kan inte klara sig utan varandra. Och i uppföljaren *Tidens hjärta* har Vivya hamnat i Pompodia med Ylmar, och kulturkrockarna blir ännu fler, då dessa världar är ännu mer olika än Sverige och Saudiarabien.

Det som är riktigt bra med de här böckerna är att händelserna skildras omväxlande ur Vivyas och Ylmars synvinkel. För det visar sig att de har fler intressanta egenskaper som framkommer och utvecklas under berättelsens gång, liksom hur det för båda parter känns att hamna i en främmande värld, i en kultur de inte begriper. Miljöskildringarna är skickligt utförda, med några få ord ser läsaren platsen framför sig och får dessutom glimtar av ännu fler främmande världar. Efteråt blir man riktigt sugen på den tredje, ännu ej utgivna boken. Dock fungerar både *Eldbarnet* och *Tidens hjärta* som hela berättelser med tänkvärda slut, och de får hela fem magiska stenar av fem!

– Sandra Petojevic

Drakar och Demoner 2023

(Fria Ligan, 2023)

En viktig del i min introduktion till fantasy stod Drakar och Demoner för. Precis som så många andra så introducerades jag till det här klassiska rollspelet i mitten av 1980-talet och precis som för så många andra så var inget sig likt efter det för mig.

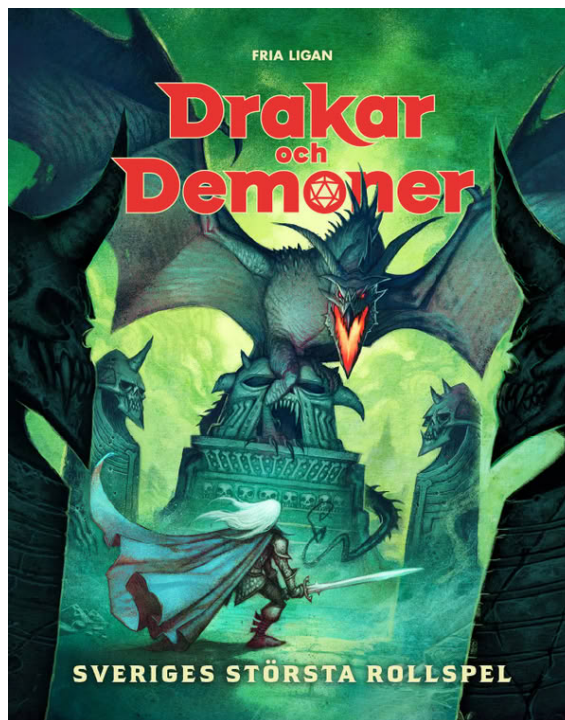
Inte bara för att dörren öppnades till en kreativ och rolig sysselsättning som var så mycket mer givande än fotboll och Monopol, utan också för den fantastiska och inte minst fria fantasivärld som presenterades. Fantasy var ju verkligen inte så vanlig på den här tiden – inte ens termen särskilt väl använd – men efter att ha läst Tolkiens böcker fattade man ju konceptet direkt. Alver, dvärgar, drakar – check. Magiska föremål, mystiska skogar och onda furstar – check. Otroliga äventyr, storslagna strider och långa vandringar – check. Det var lätt att komma in även om det inte var Tolkiens värld, eller kanske snarare för att det inte var det. Det var från början inte någon egentlig värld alls, utan ett av grundkoncepten var friheten att låta fantasin placera in det i vilket magiskt rike du själv ville. Och jag tror att det här var grundläggande för att spelet blev så framgångsrikt, för du var som spelare också delaktig i att rulla ut en fantastisk värld som du fick tillträde till genom spelet. Och när spelvärlden Ereb Altor efter hand introducerades fick vi som var med och se hur den byggdes upp också känna en speciell gemenskap till den.

Sedan dess har världsbygge blivit allt viktigare i rollspel, om spelet inte baseras på en redan existerande fiktiv värld, så skapas världarna till spelen. Det har naturligtvis sina fördelar och kan skapa otroligt stämningsfulla rollspel och äventyr – men jag kan inte låta bli att tycka att det är en viktig grundkomponent i Drakar och Demoner. Kanske viktigare än Ereb Altor, kanske till och med viktigare än ankipirater.

Så när Fria Ligans nya version av Drakar och Demoner dyker upp är det här naturligtvis för mig en av de första sakerna jag är nyfiken på. Hur ska det här spelet fungera som ett allmänt fantasyspel? Hur stor frihet lämnar det till mig, mina medspelare och vår fantasi? Kommer vi kunna vandra ut i en värld som känns igen, men som ändå är vår att forma? Och hur kommer det i så fall fungera med tanke på att fantasy i dag är så otroligt mycket vanligare än vad det var för fyrtio år sedan, och att det finns en så mycket bredare uppfattning om vad det innebär?

Enligt den här blygsamme recensenten och rollspelaren fungerar det alldeles utmärkt.

Reglerna, designen, illustrationerna och upplägget gör att det känns väldigt inbjudande. Det är ett spel som precis som gamla klassiska Drakar och Demoner fungerar alldeles utmärkt för nybörjare – reglerna är enkla och det går att komma i gång ganska snabbt med att spela – men som enligt mig också fungerar bra för gamla rävar. Och kanske delvis av samma anledning, nämligen att det ges utrymme att fylla ut själv. Men det ska ju understrykas att det inte är ett helt blankt blad. En stor del av spelet består av regler kring magi och väsen som hör fantasy till och som sätter delar av spelplanen. Bidrar gör också det fina upplägget, och då inte minst Johan Egerkrans otroligt stämningsfulla illustrationer. En del av dessa är återanvända från tidigare versioner av spelet (men passar nästan bättre i sammanhanget), och flera av bilderna har en del roliga referenser till gamla klassiska illustrationer som använts till tidigare utgåvor av Drakar och Demoner (inte minst Michael Whelans ikoniska Elric-målningar).

[Drakar och Demoner – Grundbox](#)

Grundingredienserna i det som är klassisk sekundärvärldsfantasy har ju dessutom inte egentligen förändrats sedan genren började sitt intåg i vårt medvetande, även om variationsmöjligheten har gjort det. Och det är ju också en anledning till att det fungerar så bra med ett fantasyrollspel som lämnar världsbyggandet så mycket till dig själv.

Men sen ska vi ju i ärlighetens namn också säga att det finns lite av en sekundärvärld med i spelet ändå – i form av de äventyr som medföljer boxen och som har en tydlig historia och sammanhang. Men själva platsen för äventyren, Dimmornas dal, går naturligtvis att flyttas till valfri fantasyvärld, så som det passar en själv. Och just de här äventyren är för övrigt också något som verkligen höjer det nya Drakar och Demoner ännu mer. Jag får visserligen erkänna att jag inte har spelat igenom alla, men det är stämningsfulla och spännande äventyr och det är en imponerande samling författare som har bidragit. Vi pratar om rollspelsrävar som Gunilla Jonsson och Mikael Petersen (kända för till exempel Mutant och Kult) och författaren Niklas Natt och Dag (*Bellman noir*-trilogin). Att det hela utgår från klassiska äventyret *Dimöns hemlighet* gör ju naturligtvis inte saken sämre.

Så ifall det inte har framkommit, tycker jag att Drakar och Demoner 2023 är ett mycket trevligt tillskott till Rollspelsverige, ett spel som känns relevant även om det finns så mycket mer att välja på nuförtiden, och inte minst ett rollspel som kan uppskattas av såväl nya som gamla rollspelare!

– Patrik Centerwall

Drakar och Demoner – Monsterboken

(Fria Ligan, 2023)

Ett rollspel behöver naturligtvis sina tillbehör! Förutom äventyr, kampanjer och beskrivningar av världar står en gedigen monsterbok högt upp i prioriteringslistan för ett fantasyrollspel. Och i fallet Drakar och Demoner finns det ju också en viss förväntan, särskilt som den gamla Monsterboken är en av de stora klassikerna bland tillbehören till det ursprungliga spelet.

Vi är många som minns Nisse Gullikssons klassiska illustrationer och beskrivningarna av olika väsen som på något sätt lyckades vara fantasifulla och torra på samma gång. Men samtidigt är det en ny marknad i dag, och precis som grundreglerna ska tillbehören balansera mellan att tilltala såväl nya som gamla spelare. Nostalgin får inte ta över, men samtidigt kan många skeptiska åldringar vinnas över om det är något vi känner igen.

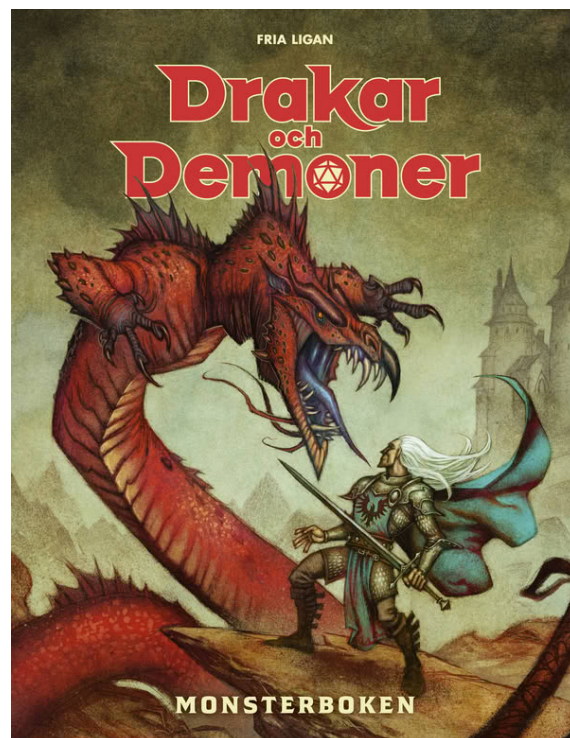
Lyckas Fria Ligan med detta? Ja, onekligen. För redan på omslaget får vi en blinkning till gamla tider – eftersom Johan Egerkrans omslag är väldigt lik den målning av fantasykonstnären Rowena Morrill som pryder den gamla monsterboken. Och inte nog med det, den stora skillnaden mellan de båda illustrationerna är att Egerkrans har bytt ut den lättklädde herren som slåss mot drakormen i Morrills bild till en krigare med ett svart svärd och vitt hår. Så det är ju ingen tvekan om att det inte är någon annan än Elric från Michael Moorcocks böcker som är avbildad, och Elric pryder ju som bekant omslagen till de gamla klassiska utgåvorna av Drakar och Demoner.

Och det är ungefär den nostalgin vi får. Vilket faktiskt räcker gott och väl. För efter detta läckra omslag så får jag säga att *Monsterboken* står på egna ben. Visst, vi känner igen en massa varelser och väsen från den gamla monsterboken, men samtidigt så är det mycket av detta som går igen i andra rollspel, i folksagor och inte minst i fantasy litteratur att vi inte nödvändigtvis behöver blicka bakåt till svenska rollspels barndom för att hitta inspirationen.

Upplägget är dessutom väldigt inspirerande, eftersom varelser, monster och väsen inte beskrivs i vanliga regeltermen, utan som om texterna är hämtade från ett fiktigt bestiarium där en kunskapare rest runt i världen och lärt sig mer om alla varelser som bor i den. Dessutom är varje best eller väsen illustrerad av Johan Egerkrans som den här gången nästan överträffar sig själv. Och det här gör ju att det går alldeles utmärkt att se *Monsterboken* som en fantasifylld konstbok, en soffgruppsbok för fantasynördar.

Men det är klart – det finns vissa direkta rollspelsinslag också. Förutom speldata för varje monster så finns det också med lite inslag för hur man kan få med dem i sin kampanj, antingen som ett enskilt möte eller som start på ett äventyr. Och det är ju också något som gör det till ett så användbart tillskott. Så, på det stora hela: *Monsterboken* har en självklar plats i bokhyllan hos såväl rollspelare som fantasyälskare.

– Patrik Centerwall

[Drakar och Demoner – Monsterboken](#)

Imperiets Arvingar

av Oskar Källner

Om man frågar sig vad man skall ge barn och unga tonåringar när de fyller år eller till jul så kan man lätt tänka sig att *Imperiets arvingar* av Oskar Källner är ett bra val. Det är en serie genomtänkta men ändå underhållande och spännande böcker som börjar med de två svenska ungdomarna Alice och Elias som plötsligt rycks ur sin tillsynes helt normala tillvaro för att kastas ut i rymden och in i ett äventyr fullt av utmaningar, hjältedåd, mystik, teknik, farliga strider och jobbigast av allt... personlig utveckling.

Genom berättelsen följer vi Alice och Elias när mysteriet om varför just de blev indragna i en galaktisk maktkamp får sin förklaring. Vi sugs in i deras – och andra karaktärs – vedermödor när de kämpar för att både överleva, hjälpa sina vänner och hitta sin plats i den nya världsbild de fått på köpet.

Källner skriver väl och även om växlingen mellan karaktärer i första boken stundom är lite abrupt så flyter det på bra i de senare volymerna. Handlingen utvecklas och lyfter berättelsen från ett enkelt äventyr till en mer komplex berättelse där olika teman naturligt passar in i de olika volymerna. Gråskalorna och de moraliska valen är framträdande utan att de skrivs läsaren på näsan. Att lyfta in fler karaktärs synvinklar gör också att läsaren får en bättre förståelse för vad som händer. En van läsare på 40+ kanske finner handlingen lite enkel och förutsägbar ibland – men ett gediget hantverket och intressant världsbyggande kompenserar för detta och böckerna är både tillgängliga och underhållande för en bred åldersgrupp (10 år och upp).

Förutom själva texten är väl valda scener även illustrerade av Karl Johnsson, något som höjer böckerna ytterligare ett snäpp utan att förta något från vare sig handling eller läsarens inre öga.

Del 1–6 finns i handeln i skrivandes stund medan den sjunde och sista boken landar till hösten 2024.

Så vad blir då rekommendationen? Köp hela serien och ge bort den till alla ungdomar du känner! (men smygläs för all del böckerna så upptäcker du säkert att du också har behållning av dem)

– Peter Bengtsson

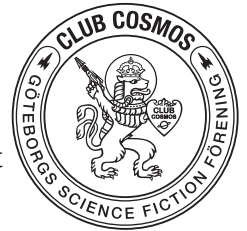
[Imperiets arvingar](#)

Diverse nyheter

Club Cosmos novelltävling 2024

Club Cosmos senaste novelltävling har tagit 70 år att producera! Med denna orimliga överdrift ur världen kan vi skriva att det är klubbens 70 års-jubileum som ligger bakom tävlingens dubbla tema: jubileum och platina.

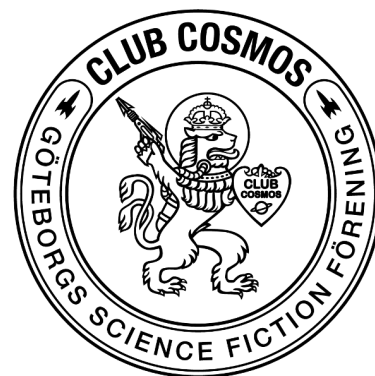
Om någon känner en obetvinglig lust att sätta fingrar till tangentbord så är det fritt fram att skriva en rafflande novell om exempelvis hur det genmanipulerade platina-metal bandet XPt vinner firandet av den interplanetära federationens 78 års-jubileum (eller någonting helt annat förstås - det går också bra). Mer information om tävlingen finns såklart på klubbens [webbsida](#).

Västsvenska föreningar för science fiction och fantasy

Club Cosmos – Göteborgs litterära science fiction-förening

Club Cosmos, grundad 1954, är Sveriges äldsta aktiva science fiction-förening. Klubben har ett sextiotal medlemmar och även om föreningen främst är inriktad mot litterär science fiction så diskuteras allt från film till radio och musik. Club Cosmos träffas den andra tisdagen i varje månad på puben Haket i Göteborg. Förutom pubträffar ordnar föreningen bland annat picknicker i Slottsskogen, biobesök på science fiction-filmer och olika kongresser. På kongresserna hålls seminarier, föredrag, hedersgästtal, middag och auktioner. Club Cosmos är en förening för dem med ett brett intresse för science fiction och klubben är dessutom stolt sponsor till föreliggande novelltidskrift.

Web: <http://clubcosmos.net>

E-Post: info@clubcosmos.net

Mithlond – Göteborgs Tolkiensällskap

Mithlond är en förening för alla som är intresserade av J.R.R. Tolkiens magiska värld. Föreningen grundades 1981 och har idag ett sjuttioital medlemmar. Det är en litterär vänskapsförening som samlar personer av alla olika åldrar och övertygelser kring ett gemensamt intresse för fantasy och Tolkien. Medlemmarna gestaltar karaktärer från Tolkiens värld som de själva valt. Alver, hobbitar, dvärgar, människor (och en och annan mer ljusskygg varelse) träffas och har trevligt tillsammans. Några gånger per år arrangerar Mithlond större fester (med banketter, dans och ceremonier). Den mer vardagliga verksamheten sker till stor del i mindre gillen för bl.a. språk, böcker, historia, hantverk, spel, musik, dans, mat och dryck. Aktiviteterna involverar allt ifrån djupdykningar i Midgårds historia till hantverksträffar vidare till bara lättsamt umgänge över kakor och te.

Web: <http://mithlond.se>

E-Post: lots@mithlond.se

West Coast Trekkers – Förening som visar Star Trek på bioduk

West Coast Trekkers, WCT, grundades 1996. Fyra gånger om året arrangerar WCT Star Treffar då de visar Star Trek-avsnitt eller långfilmer på bioduk. De har också boktreffar, pubkvällar och föredrag. På treffarna har WCT utlottningar av priser och de har även olika tävlingar i form av Fan Art (skapa Star Trek-konst i valfritt material) och kostymtävling (hemmasydd uniform eller annan klädsel som inspirerats av Star Trek).

Web: <http://www.trekkers.se>

Kalendarium

Under inga omständigheter lämnar vi någon garanti för att framtiden beter sig som förväntat. Notera att medlemskap eller inträdesavgift kan krävas för vissa evenemang. För mer information, se respektive arrangörs hemsida. Ändringar kan förekomma närsomhelst.

Datum	Evenemang	Arrangör
Maj 2024		
7/5	Ölkväll	Mithlond
14/5	Pubkväll	Club Cosmos
25/5	Nördparad	SF-bokhandeln
29/5	Bokgille	Mithlond
Juni 2024		
4/6	Ölkväll	Mithlond
11/6	Pubkväll	Club Cosmos
23/6	Picknick	Club Cosmos
26/6	Bokgille	Mithlond
Juli 2023		
2/7	Ölkväll	Mithlond
9/7	Pubkväll	Club Cosmos
31/7	Bokgille	Mithlond
Augusti 2024		
6/8	Ölkväll	Mithlond
13/8	Pubkväll	Club Cosmos
28/8	Bokgille	Mithlond
September 2024		
3/9	Ölkväll	Mithlond
10/9	Pubkväll	Club Cosmos
25/9	Bokgille	Mithlond
Oktober 2024		
1/10	Ölkväll	Mithlond
8/10	Pubkväll	Club Cosmos
Uppdaterad 2024-05-17		

Planerar ni ett evenemang? Skicka e-post till info@clubcosmos.net och berätta.

Adjöss och tack för fisken

Detta nummer har nu nått sitt slut och om Göteborg någonsin blir sig likt i läsarnas ögon får framtiden utvisa – väntar man 399 år får man dessutom se om någon av historierna träffade rätt i sina förutsägelser eller om den något mer optimistiska framsidan faktiskt var rättvisande reklam som omväxling.

Nu blir det hursomhelst en fikapaus för redaktionen och sedan skall vi ut och jaga författare till nästa nummer (ingen fara, vi lockar dem försiktigt ur sina skrivarlyor och ber dem snällt att skriva en novell).

-Peter Bengtsson